

PRZEMYSŁOWIEC

EDABROWA

Drzewiecki & Jeziorański

INŻYNIEROWIE

Fabryka przyrządów ogrzewania centraln. i Biuro konstrukcyjno-techniczne

Przedsiębiorstwo koncesyonowane przez Magistrat król. stoł. miasta Krakowa Ł. 76.770/903 III.

Adres: Warszawa, Aleje Jerozolimskie Nr. 85. (dom własny).

Adres telegraficzny: Warszawa Drzewiecki Jeziorański.

Wodociągi i Kanalizacye. ❄ Ogrzewania centralne i Wentylacye. ❄ Urządzenia gazowe.

Firma wykonała w ciągu **jedenastu lat** działalności około 1000 instalacyj.

65

Fabryka Maszyn i Odlewnia

2

Księcia A. LUBOMIRSKIEGO we Lwowie

6

Lwów-Podzamcze ul. Św. Marcina 11.

Adres dla telegramów: SRENIWA-LWÓW. — Telefon 559. — Konto poczt. Kasy Oszczęd. 867201.

Wykonywa wszelkie roboty, wchodzące w zakres przemysłu maszynowego:

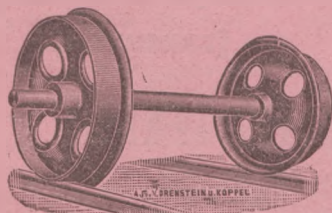
1. Urządzenia, rekonstrukcyje i reperacyje gorzelń, browarów, młynów, tartaków, cegielń i innych zakładów przemysłowych.
2. Kotły parowe, konstrukcyje żelazne, rezerwoary i wszelkie inne roboty kotlarskie.
3. Jako specjalność: transmisye o kołach pasowych, formowanych maszynowo, wykonane przy pomocy maszyn specjalnych.
4. Odlewy żelazne z własnych i nadesłanych modeli od najlżejszych do 5000 kg. wagi. Odlewnia zaopatrzona w najnowsze maszyny do formowania, daje nam możność zadowolnić najostrejsze wymagania odbiorców naszych.

Prosimy o zwrócenie uwagi na markę ochronną na wyrobach naszych.

57

ORENSTEIN i KOPPEL

Fabryki kolei wąskotorowych i lokomotyw

BIURO:

Łwów

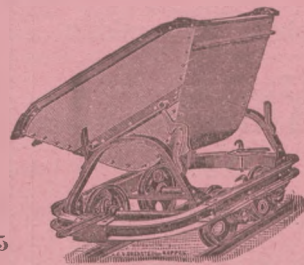
Pasaż Mikolascha

Składy:

ul. Grodecka 127.

Telefon Nr. 594.

URZĄDZAJĄ I DOSTARCZAJĄ

65

Koleje polne, lasowe, oraz dla celów przemysłowych, do ruchu ręcznego, konnego, parowego i elektrycznego. Spłaty amortyzacyjne.

Koleje linowe — Koleje elektryczne — Koleje przenośne — Koleje drugorzędne — Koleje dojazdowe — Lokomotywy — Wózki — Bagieory ręczne i parowe.

Wynajmuje kompletnie urządzone koleje. Roboty przedwstępne, trasowanie.

Patenty

na wynalazki

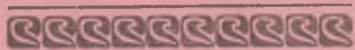
wyjednywa 15

Kazimierz Ossowski

Biuro patentowe

Petersburg, Wozniesieńskijski prospekt 3.

65

Przegląd - Techniczny

Tygodnik poświęcony sprawom techniki i przemysłu.

Adres Redakcji i Administracji:

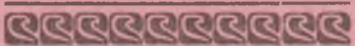
Warszawa, Włodzimirska 3.

PRZEDPŁATA:

W Warszawie: rocznie 10 rub., półrocz. 5 rub., kwartalnie 2-50 rub.; z przesyłką rocz. 12—, półrocz. 6—, kwart. 3— Numer pojedynczy 30 kop.

CENA OGŁOSZEŃ:

Jednorazowo za całą stronę rb. 13, za półstr. 8—, za ćwierć str. 4—, za jedną ósmą 2-50, za jedną szesnastą rub. 1-50.

36 Pierwsza 5

Krajowa Fabryka
wyrobów masarskich

A. Pinkelsfeina

we Lwowie

plac Gołuchowski 1. 2.

poleca swe znane wyroby

wędlin, salami i t. d. 57

7

Sokolnicki & Wiśniewski

Fabryka elektrotechniczna i Zakład instalacyjny

15

L W Ó W.

Biuro centralne i fabryka: Lwów, na Błonie 38 (dom własny)

Biura instalacyjne: Lwów, ulica Akademicka 1. 16.
Kraków, plac Maryacki 1. 9.

Adres telegraficzny: Grom, Lwów. — Grom, Kraków.

Wyrób i największe składy artykułów elektrotechnicznych.

Budowa kompletnych stacji elektrycznych. Wyzyskiwanie sił wodnych do wytwarzania energii elektrycznej i zastosowania jej w przemyśle i gospodarstwach rolnych. — Większość znaczących urządzeń elektrycznych w Galicji od roku 1903 wykonana firma Sokolnicki & Wiśniewski.

Projekty, kosztorysy i porady techniczne bezpłatnie.

65

Wodociągi dla miast, miasteczek, zakładów publicznych i domów prywatnych

8

buduje

5

Zygmunt Rodakowski

PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWY WODOCIĄGÓW

65

dawniej biuro instalacyjne „Towarzystwa Akc. dla przedsiębiorstw elektrycznych, wodociągów i kanalizacji“.

Wykonuje wszelkie poszukiwania za wodą, plany i projekty wodociągowe, ujęcia źródeł i wiercenia lub kopania studzien, całkowite wodociągi miejskie, zupełne instalacje wodociągowe w gmachach publicznych i prywatnych, klozety, łożenki od najprostszyszych do najwykwintniejszych, cyrkulacje wody gorącej, odpływy i kanalizację.

Materyał doborowy. — Wykonanie wzorowe. — Ceny umiarkowane.

Dyplom honorowy Buczacz 1905.

Tarnopol 1905.

Zaprzysiężony
rzeczoznawca
c. k. Sądu
krajowego
we Lwowie.

Buczacz 1905.

Pierwszy
krajowy zakład budowy
młynów

Fabryka
maszyn i kamieni
francuzkich

LEOPOLD HERRMANN

Lwów, ul. Grodecka 14 a.

URZĄDZA i PROJEKTUJE według nowoczesnych wymagań budowlanych jakoteż rekonstrukcję starych młynów wszelkich systemów z popędem maszyn parowych, motorów i turbin wodnych. PRZYJMUJE dostawy kompl. urządzeń z pierwszorzędnych krajowych i zagranicznych fabryk, dla gorzeń, browarów, tartaków, fabryk krochmalu, syropu kartofianego, drożdży, cegielni parowych, elektrycznego oświetlenia i przeniesienia siły, wodociągów i ogrzewań centralnych. SKŁAD motorów lokomobil do poruszania za pomocą gazu, benzyny, spirytusu, ropy naftowej, nafty i pary oraz aparaty do wytwarzania gazu z antracytu i koks. Kasy ogniotrwałych, sikawek, pomp i t. p.

Co i gdzie wyrabia się w kraju?

Umieszczenie w każdym numerze przez rok cały za jeden wiersz 5 kor., półr. 3 kor.

Aparaty piwne: (fabryka) J. Friedman, Stryj.

Asfalt: papa dachowa, płyty izolacyjne asfaltowe, Skrzypiec i Sp., Tarnów 2. Emil Kuźnicki, Oświęcim, Papa dachowa (płyty izolacyjne asfaltowe). Giovanni Zuliani i Syn, Lwów. Spółka kraj. budowniczych, Lwów. Sosnowski & Zacharyewicz, Lwów. Krajowa fabryka papy dachowej i produktów terowych, Sina Kurtz, Chrzanów.

H. et A. Lorie, Kraków.

Artykuły techniczne: Stanisław Grünberg i Ska, Kraków Rynek 21. (Skład artykułów technicznych, elektrotechnicznych oraz krajowych wyrobów metalowych.)

Budowlane roboty: Z. Gościcki, Lwów, Kopernika 17. (wyroby metalowe kąpielowe).

Broń: W. Szadkowski i S. Kopczyński, Lwów, pl. Bernardyński 1. 3.

Browary: Pierwszy browar w kraju systemu gotowania parą Zygmunta Marsa i Braci w Limanowej.

Bielizna męska, damska, dla chłopców, dziewcząt i niemowląt — Wiktor Sedlaczek, Lwów, plac Kapitulny 3.

Carbolineum: Emil Kuźnicki, Oświęcim, (Krystol najlepsza pasowłoka dla dachów pawych).

H. et A. Lorie, Kraków.

Cement portlandzki: B. Liban i Sp., Podgórze-Bonarka.

Goleszowska fabryka portland cementu (Roman cement i wapno skaliste)

Cement drzewny: (Holzzement) Emil Kuźnicki, Oświęcim.

H. et A. Lorie, Kraków.

Cementowe wyroby: Giovanni Zuliani i Syn, Lwów.

H. et A. Lorie, Kraków.

Chirurgiczne opatrunki: Fabr. „Tlen“, Lwów.

Cukry: Cukiernia Ferdynanda Theuera, Lwów, plac Halicki 12

Cukierki, bonbony, czekolada, kakao, pierniki, biszkopty i ciasta wszelkiego rodzaju wyrabia Parowa fabryka cukrów i pierników Brandstädter i Ska we Lwowie.

Cykorya: I. Bar. Romaszkan, Horodenka.

Drut drzewny: Na zapalki i pudelka. Fabryka w Lubyczy Królewskiej M. Parnasa.

Elektrotechnika: Tranda Witold, Przemysł. Domiczek Karol, (Lwów, Sykstuska 23. Skład rowerów).

E. Hausmann Lwów, Pasaż Hausmana. Telefon 303.

Farbiarnie: Pierwsza kraj. farbiarnia i pralnia chemiczna Langier i Ska, Lwów.

Fajanse: Fabryka w Lubyczy Królewskiej M. Parnasa (naczynia fajansowe i cegły ogniotrwałe).

Gorzelniane urządzenia: Bracia Bartik, Tarnów.

Gwoździe Sułkowickie do szyn: E. Giełdziński, fabryka kolejek wazkotowych. Lwów, Jagiellońska 3. Patrz inserat str. 2.

Harmonium: Pierwszy jedyny wyrób harmonium nożnego amerykańskiego (sawkowego), Rudolf Haase, Lwów, Pijarów 7.

Instalacje: (wodociągi, kanalizacja, centralne ogrzewanie i wentylacja, dalej łaźnie mechaniczne, pralnie i suszarnie) Inż. Leonard Nitsch i Sp., Kraków.

Instalacyjny zakład dla centralnych ogrzewań, wodociągów i gazu, Julian Tokar, Kraków (Radziwiłłowska).

Chylewski, Hruby i Ska, dawniej Wł. Niemeksza. Lwów, Kopernika 15 a. Bracia Bartik, Tarnów.

A. Löw i Ska Lwów, Kołłątaja (patrz anons).

Introligatorskie wyroby artystyczne: S. Astandt, Lwów, ul. Słoneczna 7.

Kamień sztuczny: Fabryka kamienia sztucznego, Lwów.

Kamieniarskie wyroby: Trembowla gmina miasta.

Kamieniołomy: Trembowla gm. miasta.

Konserwy z jarzyn i owoców. Fabryka parowa w Lubyczy Królewskiej M. Parnasa. Ogród handlowy.

Konserwy mięsne: Aleksander Sliżyński, Lisko.

Konfitury: (sorbety, woda kolońska) M. Gozdawa-Czekońska, Czortków.

Konstrukcje żelazne:

E. i L. Zieleniewscy, Kraków.

Koronki i hafty: Krzyżanowska Aniela, Oświęcim.

Koldry Wiktor Sedlaczek, Lwów, plac Kapitulny 3.

Kotły parowe: E. i L. Zieleniewscy, Kraków.

Korki i smołki: Z. Blaustein, Lwów, Kazimierzowska 17.

Lampy: Chylewski, Hruby i Ska, Lwów, patent. naftowa światło żarowe.

Likiery i rozolisy: Fabryka likierów i rumu (rafinerya spirytusu) K. Hr. Drohojowskiego w Bolanowicach.

Dawid i Józef Waloscy w Stryju (rafinerya spirytusu i fabryka rumu).

Liny i powrozy: Towarzystwo powroźnicze w Radymnie:

a) dla przemysłu fabrycznego pasy do maszyn, wszelkie sznury, liny druciane, liny konopne dla gorzelni.

b) dla gospodarstwa domowego: sznury dla wieszania bielizny i rebsznury do stolów.

c) dla gospodarstwa rolnego: postronki, lejce, szleje, kantary i tp.

d) dla myślistwa i rybołówstwa: sieci do polowania, włoki, węcierze.

Marynaty: F. Jachzel, Biała (wyrób sardynek, moskale).

Maszyny: Chylewski Hruby i Ska, Lwów, Kotły parowe. Browary, Młyny, Tarkaki, Motory ropne, gazowe.

E. i L. Zieleniewscy, Kraków.

MOTORY WYBUCHOWE, budowa młynów i urządzeń przemysłowych Leon Heller, Lwów, Grodecka 35.

Maszyny i narzędzia rolnicze: Józef Szaynok, Rzeszów. Biuro techniczne. Bracia Bartik, Tarnów.

Marek Feuerstein, Lwów, ul. Grodecka 1. 51.

Młyny: Józef Szaynok, Rzeszów. Biuro techniczne.

Bracia Bartik, Tarnów.

Leopold Herman, biuro techniczne, Lwów, ul. Grodecka 14 a. (młyny motorowe, motory i lokomobile).

Mebelowe roboty: Eisenbart Teodor, Lwów (zakop.).

Towarzystwo stolarzy w Kalwarii Zebrzydowskiej (skład komis. w Krakowie,

Miechy: Marek Feuerstein, Lwów, Grodecka 51. (pierwsza fabryka galicyjska).

Miody: Miód patoka, miód pitny, wosk, narzędzia i przybory pszczelarskie Spółka pszczelarska w Brzeżanach.

Metalowe wyroby: E. Wajdowski i Synowie, Lwów, Bema 17.

Mydło jedne: Pierwsza galicyjska parowa fabryka mydła Szymon Munk Żywiec.

Naczynia emaliowane: Pierwsza gal. fabryka E. H. Friedmanna i Ski, Kraków-Dębni.

Odlewnie i konstrukcje żelazne: E. i L. Zieleniewscy, Kraków.

Jan Wehrstein Stryj, fabryka kujnej leizny (Tempergus), Bracia Bartik, Tarnów.

W. Podhorodecki i Ska, ul. Polna 51. (wszelkie odlewy ze stali, żelaza i metalu, leizna kowalna — Tempergus).

Fabryka armatur, pomp inż. Karola Rudolphięgo i Ski w Trzebinie.

Fabryka Ks. A. Lubomirskiego, Lwów, Marcina 1. 11.

Bochenkiewicz Rafał, Gorlice wyrabia wszelkie odlewy maszynowe i budowlane.

Odlewy metalowe: E. Wajdowski i Synowie, Lwów, Bema 17.

Ogrodzenia siatkowe altany, werandy, i poręcze drogowe z rur stalowych jako nowość, praktyczne tanie i trwałe Józef Rossmannith Nowy Sącz.

Olowane wyroby, plomby, płyty etc. Stanisław i Stefan Drzewiccy w Przemysłu ul. Węgierska 60.

Olówki: Majewski, Warszawa.

Organy kościelne i harmonium: Wyrób organów kościelnych i harmonium, Rudolf Haase, Lwów, Pijarów 7.

Osuszanie murów: F. Mossoczy, Lwów Łyczakowska 22.

Grabowski, budown. Kraków, Gołębia 14. (sposobem patent. bez piam, kanalizacje budynków, izolacje murów)

Pasy maszynowe: (fabryka) Seweryn. Patzan, Żywiec.

Piece kafilowe: P. Swistek, Przemysł, Lipowa. — Julia Duda, Jarosław. (Fabryka).

Pieczenie: A. Garfunkel, Lwów, ul. Karola Ludwika 2.

Pilniki: Jan Sadel, Kraków, plac Matejki 4. — Bracia Bartik, Tarnów.

Powozy: Siwiński Wład., Stanisławów.

Pończoszkarskie wyroby: Bobrowska w Jaremczu.

Plótna Wiktor Sedlaczek, Lwów, plac Kapitulny 3.

Pościele Wiktor Sedlaczek, Lwów, plac Kapitulny 3.

Prasy olejne, pompy wodne (fabryka) J. Friedmann, Stryj.

Pompy: (studnie) E. i L. Zieleniewscy, Kraków.

Inż. Leonard Nitsch i Ska, Kraków.

Przyrządy gimnastyczne: Józef Szaynok, Rzeszów. Biuro techniczne.

Rękawiczki i bandaże: L. Kozub, Drohobycz, Rynek 30.

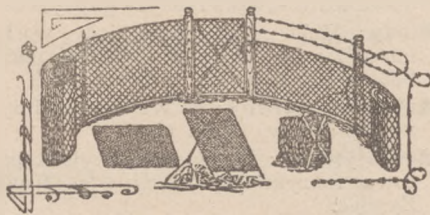
Rzeźbiarskie wyroby z drzewa: Tadeusz Sokulski Lwów, Łyczakowska 54, (olta-rze, ambony itp. roboty snycerskie, pozłotnicze, ozdobne, odnawianie).

Siatki żelazne ogrodzenia siatkowe altany, werandy i poręcze drogowe z rur stalowych, jako nowości praktyczne tanie i trwałe Józef Rossmannith Nowy Sącz.

Sikawki: Bracia Bartik, Tarnów.

Slusarskie wyroby: Spadkobiercy J. Górniaka w Przemyślu.

Siatki żelazne, meble i konstrukcyjne schodów żelaznych, wykonuje fabryka Józefa Goreckiego, Kraków.

Słomiane maty i materace: Fabryka „Hygiea“ J. Wojciechowski p. Kolomyja

Smary: fabryka „BLASK“ JASŁO.

Story do okien płóciennie, patyczkowe i deszczułkowe Władysław Adamski, Lwów, Sobieskiego 4.

Studnie: Bracia Bartik, Tarnów.

Inż. Leonard Nitsch i Ska Kraków. Chylewski Hruby i Ska, Lwów, Wiercenia studzien, ustawiania pomp.

Światło: Chylewski Hruby i Ska, Lwów, Patent. naftowe światło żarowe, gaz powietrzny, motory ropne do oświetlenia elektrycznego.

Tablice emaliowane z napisem wszelkiego rodzaju wykonuje Pierwsza galicyjska fabryka E. H. Friedmanna i Ski, Kraków-Dębni.

Tapety: W. Adamski, Lwów.

Tartaki: Chylewski, Hruby i Ska, Lwów.

Tkackie wyroby: Jan Kopciński, Kęty, (sukna i koce).

Michał Mięśowicz Koreczyna obok Krosna. Tkalnia płócien i skład wysyłkowy (wyroby z najlepszego przędzywa). Marcin Brzęk, Błażowa, wyrób lnia-nych i bawełnianych tkanin.

Bobrowska, wyrabia z sukna krajowego serdaki, guńki w Jaremczu.

Tow. tkackie w Glinianach.

Transmisje: W. Podhorodecki i Ska, Lwów, Polna 51. (wały transmisyjne, łożyska, sprzęgacze, koła pasowe i zębate i t. p.)

Tutki: K. Primus, Lwów.

Urządzenia mechaniczne cegielni i fabryka dachówek Józef Szajnok, Rzeszów. Biuro techniczne.

Waseliney: Jan Michnik, Bochnia (oleje maszynowe).

Wody mineralne: Rząca i Chmurski, Kraków.

Wyroby brązownicze i sprzęty kościelne S. Wilczyński, Lwów, Trybunalska 6.

Witraże i mozaiki szklane W. Ekielski i A. Tuch. Kraków, Wolska 26.

Zabawki klockowe (fabryka) Z. Janikowski. Kraków, Garbarska 5.

Zegary wieżowe najnowszey konstrukcji i w różnych wielkościach M. Mięśowicza w Krośnie.

OGŁOSZENIA

NAFTA

== Organ Krajowego Towarzystwa naftowego ==

wychodzi we Lwowie, dnia 8. i 22. każdego miesiąca.

pod redakcją dr. Stefana Bartoszewicza i prof. Rom. Załozieckiego.

Podaje wytyczny pogląd na całość przemysłu naftowego, zamieszcza źródłowe i dokładne wiadomości o ruchu wiertniczym w Galicyi, podaje produkcję ropy z uwzględnieniem poszczególnych miejscowości i szybów, zawiera dalej obfity dział statystyczny, artykuły z zakresu techniki wiertniczej i rafinerijnej, prace z dziedziny ustawodawstwa naftowego, wiadomości o stanie przemysłu naftowego w innych krajach i obszerną kronikę.

Prenumerata roczna wynosi 12 koron.

Redakcja i administr. we Lwowie ul. Słowackiego 1. 3.

Ilustrowane szkice popularne

Ze świata postępu techniki i przemysłu

EDMUNDA LIBAŃSKIEGO

T. 1. Z postępów techniki wojennej . . .	— 60 h.
T. 2. Technika w boju o światło . . .	— 40 „
T. 3. Podbój atmosfery . . .	1 — „
T. 4. W krainie szkła i jedwabiu . . .	— 50 „
T. 5. Perpetuum mobile . . .	1 — „

Do nabycia we wszystkich księgarniach.

Lektor języka polskiego lub niemieckiego

poleca się.

Optyk Kółkowski, Lwów, Kopernika 1. 3.

udzieli informacji.

Zwięzła Historia Sztuki

Dra J. S. Zubrzyckiego

szczególnie uwzględniająca historię
Sztuki w Polsce.

Do nabycia we wszystkich księgarniach.

Sprawa aktualna!

Do nabycia we wszystkich księgarniach

Głos do mieszkańców miast!

(Nasze miasta, mieszczaństwo a przemysł.)

Napisał: EDMUND LIBAŃSKI. Nakład „PRZEMYSŁOWCA“.

Cena 20 hal.

Specjalność: Młyny w połączeniu z motorami ssąco-gazowymi. Koszt zmielenia 100 kg. razówki 10 h.

Wszelka gwarancja za jakość i dobroć mąki.

Pierwszorządny fabrykat. — Dogodne warunki spłaty.

Biuro techniczne i Zakład budowy młynów i elektryczności

Maurycy Goldschlag-Głazowski

Lwów, ul. Grodecka 1. 42.

Projektuje i urządza młyny, tartaki, gorzelnie, browary.

Przeprowadza instalacje światła elektrycznego i wodociągów.

Młyny najnowszego systemu, motory benzynowe ssąco-gazowe o gwarantowanym koszcie ruchu 1—1½ hal. na siłę konia i godzinę.

PRZEMYSŁOWIEC

TYGODNIK POPULARNY DLA SPRAW TECHNIKI I PRZEMYSŁU

Wychodzi w każdą sobotę rano.

Prenumerata wynosi: W AUSTRII: miesięcznie K 1'20, kwartalnie K 3'50, rocznie K 14'—. W NIEMCZECH: kwartalnie M 3'50, rocznie M 14'—. W KRÓLESTWIE POI SKIEM: kwartalnie koron 4'—, rocznie koron 16'—.

NUMER POJEDYNCZY 40 hal.

Redakcja i Administracja: Lwów, ulica Akademicka 1. 26.
Telefon Nr. 806.

ZASTĘPSTWO NA KRÓLESTWO: Księgarnia E. Wende i Sp.
Warszawa (Krakowskie Przedmieście 9).

Ogłoszenia: od miejsca wiersza jednej szpalty drobnym drukiem (petit) 40 hal. Przy zamówieniach kwartalnych lub rocznych znaczny opust. — Pomieszczenie FIRMY w rubryce „Co i gdzie wyrabia się w kraju?” za jeden wiersz na rok cały (52 razy) K 5'—, na pół roku K 3'—.

Prenumeratę przyjmują wszędzie biura dzienników i księgarnie oraz Administracja „PRZEMYSŁOWCA”, Lwów, przy ulicy Akademickiej 1. 26.

PRZEDRUK JEDYNIJE ZA PODANIEM ŹRÓDŁA.

Redaktor naczelny: inżynier cywilny **Edmund Libański.**

TREŚĆ: 1. O ustroju miejskich urzędów technicznych (Prof. Edwin Hauswald). — 2. Sprawy przemysłowe. Wystawa z dziedziny techniki hartowania stali. — 3. Sprawy techniczne. Nowy sposób osuszania wilgotnych piwnic w budynkach istniejących. — 4. Wynalazki i konkursy. Hartowanie żelaza. — 5. Pouczenia i przepisy. — 6. Głosy z kraju. Nowe tereny roponosne w Galicji. — 7. Turystyka. Krajowy związek turystyczny. — 8. Esperanto. Powszechny język międzynarodowy. Prof. Dr. L. Couturat. (dok.) — 9. Przemysł artystyczny. Sztuka w życiu dziecka. — 10. Kronika techniczno-przemysłowa. — 11. Pytania i odpowiedzi. — 12. Fejleton. Z etapów przemysłu fabrycznego (Edmund Libański). (dok.) — 13. Z różnych dziedzin. Czem zastąpić alkohol w życiu jednostki i narodu? Dr Zofia Daszyńska-Golińska. — 14. Ogłoszenia.

Prof. Edwin Hauswald.

O ustroju miejskich urzędów technicznych.

(Ciąg dalszy).

Rychła zmiana tego niezdrowego stanu rzeczy, zapewnienie zupełnej samodzielności i istotnego równouprawnienia urzędnikom technicznym pożądanem jest nie tylko dla dobra naszego stanu, ale co ważniejsze, także dla dobra ogółu, bo tylko tą drogą możliwem będzie wyzyskanie w całej pełni tylu doskonałych, dzielnych sił, dziś jeszcze przytłumianych zniechęceniem i brakiem swobody w działaniu. Technik bowiem jako człowiek kształcony głównie na trudnych a głębokich zasadach nauk ścisłych i realnych, już w szkole do wyteżonej i odpowiedzialnej pracy zaprawiany, styka się w swej pracy zawodowej bezpośrednio z życiem we wszystkich jego objawach, ze wszelkimi warstwami ludzi, ze zjawiskami i siłami przyrody martwej i żyjącej; staje się przez to doskonałym spostrzegaczem, człowiekiem śmiałym a ścisłej myśli, pełnym inicjatywy zdolnym do czynu, niewyczerpanej pomysłowości i obrotności, niezrażającym się przeszkodami, posiadającym energię i wytrwałość. Dzięki tym własnościom, jest on doskonałym materiałem na gospodarza, kierownika lub administratora nawet w tych dziedzinach, do których jego zawód pozornie nie sięga.

Różnica wynikająca między prawnikiem a technikiem z przygotowania zawodowego drogą studyów

akademickich zaciera się w ciągu wieloletniej służby coraz bardziej, a każdy z nich staje się dobrym administratorem głównie dzięki swym zajęciom i doświadczeniom w praktyce życia i zawodu, których zakres i jakość przemawia najczęściej na korzyść technika.

Wartość teoretycznych studyów w młodości odbytych, zanika nadto po latach kilkunastu bądźto z powodu zacierania się wrażeń pamięciowych, bądź to przez szybki rozwój warunków życiowych i postęp techniki.

Mając na oku te ważne fakty, powinniśmy świadomie wszystkimi siłami dążyć do tego, aby zawodowi naszemu zapewniono zupełne równouprawnienie z członkami oddawna uprzywilejowanych zawodów, prawnika, polityka lub żołnierza.

Jednym z działów, w którym technicy ogromny wpływ już teraz wywierają, ale uznania i stanowiska odpowiedniego nie mają, jest zarząd miast. Dowodzić tego nie potrzeba, bo każdy to widzi i czuje, jak przeważającą rolę w gospodarce miejskiej odgrywa dziś praca techniczna, od której umiejętnego prowadzenia zależy dobrobyt mieszkańców, zdrowotność, piękność i wzrost miasta, jakoteż dobroczynne oddziaływanie jego na cały kraj otaczający.

Rozwój prac technicznych był jednak w ostatnich czasach tak szybkim, że trudnoby się dziwić licznym wadom dotychczasowych urzędów budowniczych; niemniej jednak jest to obowiązkiem obywatelskim, spo-

Jedynie w kraju

odpowiadające nowoczesnym wymaganiom

„CONFIDENTIAL”

przez Wysoki c. k. Rząd koncesjonowane

BIURO INFORMACYJNE o stosunkach kredytowych

Biurowo: Lwów, Karola Ludwika 5 i Sykstuska 9.

Konto pocztowej Kasy oszcz. Nr. 74.157. — Telefon Nr. 914.

Zastąpione we wszystkich miejscowościach w kraju i zagranicą.

Informacje

o stosunkach kredytowych, majątkowych i rodzinnych, firm i osób prywatnych : : : : :

Specjalność: Inkaso [ściąganie wierzytelności także za nieściągalne uważane] w kraju i zagranicą.

Prospecta i kupony próbne bezpłatnie i franco.

wodować jak najszybszy postęp w tym dziale, celowo dostosowany do istotnych potrzeb czasu.

Na tem polu niezaprzeczoną jest zasługa prof. Dzieślewskiego, który tę ważną sprawę poruszył w wszechstronnie opracowanym sprawozdaniu (ogłoszonym w *Słowie Polskiem*), i w osobnej odbliscie, na którą powszechną uwagę zwrócić należy.

Autor wykazuje tam olbrzymi wzrost zakresu techniki miejskiej i ogrom prac urzędów technicznych, jak obok spraw czysto budowlanych, znanych już od dawna, występują na widownię zaniedbane dawniej działy inżynierii, urządzeń mechanicznych i miernictwa, których zadaniem jest zapewnienie mieszkańcom zdrowia, bezpieczeństwa, wygody, przyjemności życiowych i dobrobytu. Opierając się na szczegółowym zestawieniu głównych czynności nowoczesnego urzędu technicznego dowodzi autor, że objęcie wszystkich tych prac jednym departamentem jest rzeczowo niedopuszczalnym, że na tem cierpieć musi jakość i szybkość załatwiania najdonioślejszych spraw, a nie pozostaje dosyć czasu i możliwości do koniecznej w naszych warunkach inicjatywy w kierunku dalszego rozwoju i postępu miasta.

Do najdotkliwszych jednak wad w obecnym ustroju które niejednokrotnie wymagały od miasta wielkich ofiar, należy ograniczenie samodzielności urzędu budowniczego, przez uważanie go niejako za oddział pomocniczy departamentu, mającego cechę administracyjno-prawniczą, jakoteż odmówienie naczelnikowi urzędu budowniczego praw członka Magistratu.

Za granicą usunięto podobne braki przed wielu już laty, czego dowodem są urządzenia miast niemieckich, które pod względem techniki miejskiej za największych mistrzów powszechnie są uważane.

Z przestarzałego ustroju u nas panującego wynika konieczność pouczania referentów prawnych w magistracie o każdej prawie kwestyi technicznej z wielkim nakładem czasu i pisaniny, niepewność i znaczne opóźnienie w załatwianiu spraw i zniechęcenie urzędników technicznych. Tego wszystkiego zaś możnaby uniknąć, gdyby naczelnicy oddziałów technicznych byli członkami magistratu i na jego posiedzeniach sami sprawy

techniczne przedstawiali, a w innych obradach i uchwałach również bezpośredni udział mieli.

Ze względu na ogrom zajęć i na zasadniczą różnorodność czynności technicznych w miastach wnosi autor, by we Lwowie utworzyć zamiast dzisiejszego urzędu dwa samodzielne departamenty techniczne, a to:

I. Urząd budowniczy albo budynkowy, zwany w miastach niemieckich »Hochbauamt«.

II. Urząd inżynierski, odpowiadający niemieckiemu »Tiefbauamt«.

z dodaniem oddziałów uzupełniających, jak urząd pomiarowy (Vermessungsamt) i oddział maszynowy; pozostawić zaś zupełną odrębność istniejącym już miejskim zakładom przemysłowym, jak zakład wodociągowy, elektrownia z koleją miejską, gazownia, i rzeźnia.

Na czele urzędów I i II staćby mieli inżynierowie specjaliści w danych działach, którym przysługiwałby pełny głos w magistracie, co niemieckie ustawy miejskie określają słowami »Sitz und Stimme«.

Podobny podział istnieje już prawie we wszystkich pierwszorzędnych miastach, nie jest więc tylko teoretycznym projektem, lecz systemem wypróbowanym i ogólnie za doskonały uważanym.

Podczas obrad Komisji dla spraw zawodowych powołanej przez Towarzystwo Politechniczne otrzymano też wiadomość, że miasto Kraków chce właśnie u siebie zaprowadzić ustrój podobny.

(Dok. nast.)

Sprawy przemysłowe

Wystawa z dziedziny techniki hartowania stali.

Handel i przemysł w najogólniejszym znaczeniu oparte są na przetwarzaniu surowców czyto przez przetwarzanie, dzielenie, łączenie, czyto wreszcie łączenie pojedynczych części, za pomocą odpowiednich narzędzi. Aby mózdz dzielić jakieś ciało według woli i potrzeby, musi być narzędzie do tego służące, bezwarunkowo z twardszego materiału zrobione, aniżeli ciało, które

albo osnowa się przerwie, albo watek urwie. Jeżeli nic takiego się nie zdarzy, wtedy krosna pracują aż do wyczerpania wszystkich szpilek w magazynie.

Amerykanie głoszą, że jedna fabryka z krosnami Northorpa wymagała tylko 8 ludzi do obsługi, można obliczyć, jakie to sumy oszczędzić można! (wydawane przy dawnym systemie na płace robocze). Być może, że powyższa cyfra jest przesadzoną, ale jeżeli przy krosnach Northorpa przyjmujemy jednego tkacza tylko na 10 machin (przy Jaquardzie na 2 krosna) to licząc tygodniową płacę robotnika na 12 koron, wynosi oszczędność w tkalni o 1000 krosien Northorpa zwyż 240.000 kor. rocznie.

Krosna te wymagają tylko dobrego materiału tak na osnowę jak i na watek, lepszy materiał daje towar lepszy, na warsztatach Northorpa możnaby więc produkować drogie tkaniny o wiele taniej mimo podwyższeniu płac roboczych, jak i większego nakładu kapitału.

Przyszłość należeć będzie do krosna Northorpa — pracował nad niem wynalazca od roku 1889 przy pomocy najznakomitszych konstruktorów. Sześćdziesiąt kilka patentów zabezpieczono, nim po ciągłych ulepszeniach w r. 1895 sprzedano pierwsze krosna dobre

Edmund Libański.

Z etapów przemysłu fabrycznego.

(Warsztat tkacki — obraz przeszłości — słynni wynalazcy — Hargreave, Arkwright, Kay Crompton. — Jenny, Mule — Jaquard — obraz współczesnej tkalni — warsztat przyszłości — krosna Northorpa — zdumiewające automaty — zwycięska technika — rozwój przemysłu tekstylnego — oswobodzenie człowieka).

[Dokończenie.]

Proszę sobie przedstawić członko o 180 rzutach w minucie — na jeden watek wypada więc $\frac{1}{3}$ sekundy, w jednej trzeciej sekundy przeleci członko tam, w drugiej napowrót, szpulka z wątkiem wyczerpuje się szybko.

Nagle lekki trzask! to wyczerpana szpulka już znikła, pełna już jedzie dalej...

Rewolwerowy mechanizm wcisnął blaskawicznie świeżą szpulkę z pomysłowo urządzonego magazynu do członka przewłócił samoczynnie nitkę przez oczko i wsunął szpulkę próżną. Przykra robota wymiany szpilek i nawlekania nitki przez oczko odpadała w zupełności; i wymiana ta nie przerywała tkania! — Trudno powstrzymać podziw; dla tego pomysłu, gdy się jeszcze zauważy, iż krosna stają tylko wówczas, jeśli

mamy dzielić. Do narzędzi w szerszym słowa znaczeniu zaliczamy wszelkie narzędzia rolnicze i maszyny jak wreszcie wszelką broń tak białą jak i palną, przy których to ostatnich zwłaszcza jest twardość materiału rzeczą pierwszorzędną doniosłości. W początkach swej kultury ludzkość posługiwała się narzędziami z kamienia, brązu, wreszcie żelaza; a nawet samo słowo kultura pochodzi od łacińskiego słowa „cultus“ służącego na oznaczenie noża albo lemiesza. Ogromnym postępem kultury było zastosowanie stali, która w zwykłym stanie jest stosunkowo miękka i łatwo daje się obrabiać, zaś przez rozżarzenie i raptowne oziębienie otrzymuje twardość szkła. Następnie ogrzewając ją powoli, przez kilkakrotne stopniowe ogrzewanie, można jej nadać każdy potrzebny w poszczególnych wypadkach stopień twardości począwszy od twardości naturalnej, pierwotnej a skończywszy na twardości szkła.

Podczas gdy zwykła stal składa się z mieszaniny żelaza i 0,5 do 2% węgla, to tzn. stal do toczenia w szybkim obrocie (Schnelldrehstahl) zawiera oprócz tego dość dużo chromu i wolframu. Ta ostatnia dopiero nadaje się do obrabiania metalów właśnie przez swoją wielką twardość i jako taka zastosowana czy to jako zwykłe narzędzie w warsztatach, czy to jako część składowa maszyn ma oddać niezwykle usługi.

Koła handlowo-przemysłowe przysły już dawno do przekonania, jak ważną jest rzeczą hartowanie stali, jednak co do istoty tego procesu miały słabe i niepewne zdanie. Było to, mówiąc wyrażnie, oryentowanie się po omacku. Dopiero z czasem nauka wyjaśniła te zagadnienia i postawiła pewne reguły. Brakowało dotychczas jednak jasnego całokształtu i przeglądu dorywczo i niesystematycznie zestawionych prawideł z tej bardzo ważnej dziedziny przemysłu. Aby to osiągnąć, urządziło ministerium handlu we Wiedniu wystawę z tej właśnie dziedziny techniki. Wystawa ta obejmuje następujące grupy: oddział historyczno-etnograficzny, oddział rud żelaznych i gatunków stali, oddział urządzeń do rozżarzania i hartowania stali, oddział ciepłomierzy i środków do hartowania, oddział narzędzi i maszyn do demonstrowania hartowanych narzędzi, zwłaszcza do ostrzenia i po-

lerowania, a wreszcie oddział aparatów służących do badania i oznaczania stopni twardości stali.

Przedmioty nie są tu uporządkowane według porządku historycznego lecz według prawideł technologii, tak iż widz ma dokładny obraz rozwoju, począwszy od najprymitywniejszego noża, a skończywszy na teraźniejszym skomplikowanym narzędziu. Hartowanie było znanem już wcale dawno. Zasady tego ważnego procesu ustaliła dopiero nauka w ostatnim stuleciu. Wogóle hartowanie tylko wtedy udać się może, jeżeli ściśle zastosuje się przepisaną temperaturę, która znajduje się w szczytowych granicach. Oprócz tego istnieją środki pomocnicze, jak odpowiednie piece, ciepłomierze precyzyjne itd., ułatwiając ten proces w wysokim stopniu. O środkach tych dotychczas bardzo słabe miano pojęcie, albo stosunkowo mało je zastosowywano albo nie dość umiejętnie. I właśnie wspomniana wystawa ma głównie na celu zapoznać jak najszersze koła z tymi środkami pomocniczymi.

W tym celu wystawiono większą ilość specjalnych pieców do hartowania opalonych, tak ciałami stałymi, ciekłymi i gazami jak i ogrzewanych za pomocą elektryczności. Większość tych pieców posiada ciepłomierze najnowszej konstrukcji. Przy użyciu tych środków jak i odpowiednich chłodziaków również na wystawie demonstrowanych, uniknie się, jeśli nie całkiem to przynajmniej w wielkiej mierze t. z. rwanie się stali „reissen“ i przy dokładnej znajomości zasad kardynalnych hartowania uniknie się na przyszłość wiele czasem szkód wynikających ze złego hartowania zwłaszcza przy drogich i precyzyjnych narzędziach.

Tak jak samo hartowanie, tak również niemniej ważną jest rzeczą próbowanie i oznaczanie stopnia hartu czyli twardości stali. Pod twardością rozumiemy opór, jakiego doznajemy przy krąceniu lub rysowaniu danego ciała. Dla oznaczenia względnej twardości ciał ułożył Mohs zasadniczą tabelę o dziesięciu stopniach od 1—10, zaczynając od łupku a kończąc na diamentcie, w ten sposób, iż każdy poprzedzający minerał da się przez następny zarysować. Jednakże przy rozmaitych odcieniach stopni twardości stali tabela ta jest nie wystarczającą i zastosowuje się inne metody. Do badania

Doświadczenia i patenta kosztowały 1½ miliona dolarów (blisko 4 miliony koron). Do roku 1895 fabryka krosien tych »Draper Company w Hopedale« w stanie Massachusetts postawiła 60.000 sztuk w amerykańskich tkalniach, w r. 1900 dalsze 30.000.

Pomimo tego, że krosna Northropa są warsztatem precyzyjnym w całym słowa tego znaczeniu, i kosztownym, nie ulega wątpliwości, że i cała Europa pójdzie będzie musiała za postępem w Ameryce.

W Niemczech wyrabiają już 3 fabryki te krosna, dla Austrii istnieje fabryka akcyjnego towarzystwa: *Ungarisch-amerikanische Northrop Webstuhl und Textilfabrik Actien Gesellschaft* w Rosenberg na Węgrzech.

Dla gładkich bawełnianych materii krosna Northropa już się ustaliły, przeprowadza się próby systemów dla wzorzystych towarów. Dla tkanin o różnobarwnych wątkach, krosna te są naturalnie nieodpowiednie; i na razie nie ma nawet idei dla użytkowania w tym kierunku tego zadziwiającego, wszechstronnie samoczynnego mechanizmu...

Przed wiekami marzył Arystoteles, że »gdy członka same latać będą, niewolnictwo stanie się zbytecznem«, wieki mijały i członka poczęły latać same; nastąpiła inna niewola: »ciężkiej pracy najemnej«.

Od tej pracy oswobadza ludzkość zwycięzka technika!

Mogą sobie ustawy i rozporządzenia iść swoją drogą, istnieć tylko na papierze lub wcielić moźolnie w życie, mogą się toczyć historyczne zapasy klas społecznych i stronnictw politycznych; nie potrafią zdobyć złotych kluczy bramy lepszej przyszłości na ziemi, bez »postępu techniki«.

Czyż prawda ta nie bije z powyższego przedstawienia rzeczy?

Tysiąclecia całe mijają!.. tysiąclecia walk i usiłowań — tyłu, ach tyłu, myślicieli i marzycieli — o »raju na ziemi« a przez te wieki, człowiek pracy zawsze zgięty, zmęczony natężał i niszczył siły, nad starym warsztatem tkackim.

I przeszło nowe tylko jedno stulecie! — jedno stulecie zwycięzkiego pochodzenia myśli, pracy, poznania przyrody. U schyłku tego stulecia geniusz ludzki, geniusz techniki współczesnej z tryumfem spoglądać może na swe dzieło. Człowiek pracy, przy warsztacie tkackim nie zabija zdrowia, nie skraca życia, patrzy tylko dozoruje; pracują za niego nieznużone żelazne organizmy a duch ludzki rozwija lot swój coraz wyżej i wyżej...

wewnętrznej twardości hartowanych przedmiotów służą specjalne przyrządy, przyczem pojedyncze przedmioty poddawane są badaniu w jednakich warunkach. Szczególnie zainteresowanie budzi na wystawie badanie pałaszy i części składowych karabinu. Aby naukowo oznaczyć twardość powierzchni, danego przedmiotu poleca profesor Kirsch następującą metodę: kładzie się na powierzchni mającego się badać przedmiotu stempel stalowy twardości szkła o 5 mm. średnicy, i tak długo wywiera się ciśnienie, dopóki nie okażą się znaki 0.01 mm. głębokości; wielkość ciśnienia jest miarą twardości danego przedmiotu. Martensa metoda rysowania przedmiotu polega na tem, iż dany przedmiot rysuje się zapomocą dyamentu, ciśnienie wywierane na dyament zapomocą ciężaru odpowiedniego, aby spowodować rysę dostrzegalną, daje cyfrę twardości tego przedmiotu. W najnowszych czasach znalazła szerokie zastosowanie metoda Brinella, polegająca na tem, iż twardą stalową kulą rysuje się dany przedmiot, naturalnie zapomocą wywieranego na kulę ciśnienia.

Według głębokości i szerokości zrobionej w ten sposób rysy oznacza się twardość powierzchni. Również sławny fizyk Herz zajmował się rozwiązaniem tego problemu a profesor Föppl pracując dalej nad ulepszeniem jego metody wynalazł nowy sposób polegający na tem, iż z mającego się badać materiału tworzy się dwa walce, kładzie się je na krzyż jeden na drugim i poddaje ciśnieniu. Siła użytego ciśnienia i wielkość rysy, dają cyfrę twardości. Szczególną ozdobą całej wystawy są właśnie aparaty do mierzenia twardości stali. Aby zwrócić uwagę zwiedzających wystawę, w jakiej dziedzinie techniki hartowanie stali ma szczególniejsze znaczenie, obejmuje wystawa te właśnie narzędzia, przyrządy lub części składowe maszyn, przy których twardość stali najważniejszą gra rolę.

Są tam noże, nożyce, kosy, kasy i najrozmaitsze narzędzia do obrabiania metalu, drzewa i kamienia. Bardzo bogatego materiału dostarczyły w tym kierunku szkoły fachowe i muzeum przemysłowe wiedeńskie.

Rozpowszechnione szeroko użycie stali do wyrobu wszelkiego rodzaju sprężyn do zegarów, zam-

ków itd., jest na wystawie osobno traktowane; osobną wreszcie grupkę stanowią również części składowe rowerów i samochodów, przy których twardość stali jest rzeczą nader ważną.

Zrobiono wszystko, aby zaznajomić zwłaszcza metalowców z najnowszymi postęпами techniki; już sam zewnętrzny wygląd tej wystawy, dzięki ofiarności i pracy tak ministerstwa jak i prywatnych firm, odpowiada zupełnie celowi i daje jasny obraz najnowszych zdobyczy. W gmachu wystawy znajduje się także biblioteka a raczej czytelnia, gdzie zgromadzone są najlepsze dzieła, dzienniki, patenty, wogóle cała literatura odnośna. Prawda, że właśnie z dziedziny hartowania stali, o którą głównie urządzałym wystawę chodziło, jest literatura dość szczupła, zawsze jednak znajduje się kilka dzieł nieocenionych. W godzinach wieczornych urządzają powagi na tem polu, bezpłatne wykłady i odczyty z tej dziedziny. Oprócz tego są urządzone praktyczne kursy jednodniowe pod kierownictwem fachowych nauczycieli.

Zainteresowanie się wystawą tą jest wielkie. Ministerstwo oświaty wysłało wielu nauczycieli fachowych szkół rządowych na wspomniane kursy praktyczne, a wiele wydziałów krajowych i izb handlowych i przemysłowych udzieliło stypendyów i zapomóg, by umożliwić zwiedzanie wystawy. Również prywatne stowarzyszenia i większe przedsiębiorstwa licznie wysyłają swych członków, nawet zagraniczne zakłady naukowe i fabryki zgłaszają swoje gremialne zwiedzanie. Żywe to zainteresowanie pozwala nam przypuszczać, iż pierwszy raz urządzona ta ważna dla techniki hartowanie stali wystawa wielką przyniesie korzyść tak dla handlu jak i dla przemysłu.

Sł.

Sprawy techniczne

Nowy sposób osuszania wilgotnych piwnic w budynkach istniejących.

Przy osuszaniu wilgotnych fundamentów w budynkach istniejących przeważnie chodzi o zabezpieczenie murów od wilgoci przedostającej się z boków

Z różnych dziedzin.

Dr. Zofia Daszyńska-Golińska.

Czem zastąpić alkohol w życiu jednostki i narodu?

W duszy człowieka współczesnego walczą o pierwszeństwo dążność do prawdy i pragnienie złudzeń. Prawda stanowi zamię silnych charakterów, cechę umysłów krytycznych i trzeźwych, gdy chęć łudzenia się właściwą jest usposobieniem uczuciowym, charakterem słabszym, mniej wyrobionym i mniej odpornym. Z takich w przeważnej części składa się dzisiejsze społeczeństwo i z tem liczyć się powinniśmy, jeżeli stanąć chcemy na gruncie realnej, najszerzej pojętej akcji społecznej, której część stanowi zwalczanie alkoholizmu.

Najdostępniejszym, najbardziej znanym, najwięcej rozpowszechnionym, ulubionym najszerzej, a nawet najtańszym środkiem podniety, złudzeń, zapomnień jest alkohol.

Alkohol przytępia krytycyzm, a podnieca motoryczną działalność mózgu, daje poczucie siły, dzielności, podnosi osobowość człowieka na stopień wyższy we własnym jego mniemaniu. Człowiek przybity, zgębiony,

upokarzany systematycznie po wypiciu paru kieliszków nabiera nagle przekonania o swej wartości, a dzięki temu ożywają nadzieje, które już dawno pogrzebał, rodzą się śmiałe plany, wzrasta optymizm życiowy. Wprawdzie nastrój ten mija po kilku godzinach, ustępując miejsca zwiększonemu przygnębieniu ale dał kilka chwil szczęścia, a za powrotem ich ogląda się z upragnieniem nie tylko masę ludzi o niskim poziomie umysłowym, ale często i wysoce inteligentne jednostki.

Alkohol podnieca nieproduktywną lub chorą fantazję, przy perlistym szampanie, podobnie jak przy kufelku piwa snuje się pasmo stubarnych obrazów osobistej przyszłości, czy nawet ubarwionej jaskrawo przeszłości, snują się również projekty odbudowy Polski, przeobrażeń społecznych, a zebrane przy tym kieliszku czy szklance towarzystwo wierzy w realność widzeń swoich, bo osłabiona kontrola rozumu nie każe im sprawdzać ani analizować pożądaných wizji.

Alkohol pobudza do szczerych wynurzeń, do uczuć sympatycznych i serdecznych uścisków, tłumi afekty wrogie, bo wierzyć każe w dobre chęci bliźniego, bo strażnik rozum krytyczny osłabł, a na jego miejsce wkroczyła optymistyczna wiara i nadzieja.

Alkohol zmniejsza poczucie materialnej nędzy,

gdyż zabezpieczenie ich od spodu przy fundamentach z kamienia, jest nadzwyczaj utrudnione, a nawet prawie niewykonalne. Z tego względu mówić tu będziemy jedynie o sposobach osuszania i zabezpieczania od wilgoci boków fundamentu.

Pokrycie muru warstwą nieprzemakalną, np. wyprawą cementową, płytami szklanymi i t. p. na zaprawie cementowej lub wreszcie warstwą smoły czy asfaltu, nie daje wyników pożądaných, albowiem owe pokrycia nieprzemakalne, zabezpieczając mur od wilgoci zewnętrznej, jednocześnie przeszkadzają wydzielaniu się z muru wilgoci wewnętrznej i zmuszają ją do podnoszenia się na wyższe piętra. Lepiej przedstawia się już zabezpieczenie, dopuszczając w pewnym stopniu przewietrzanie, jak np., nieszczelnie nałożone na mur arkusze tektury smołcowej lub cienkie ścianki z cegły dziurowanej na zaprawie cementowej albo asfalcie. W celu umożliwienia przewietrzania pomiędzy tego rodzaju osłoną muru i murem zostawia się szparę, albo robi kanały, w których krąży powietrze, przyczem dla zabezpieczenia od parcia ziemi osłonę wiąże się z fundamentem w pewnych odstępach. Lecz i ten sposób nie jest wystarczający, ponieważ po ceglach łączących osłonę z murem przechodzi wilgoć; przytem cegły te przeszkadzają krążeniu powietrza, tak, że ono, pozostając w spokoju, z czasem się psuje. Dlatego też taki sposób zabezpieczania muru od wilgoci, chociaż jest rozpowszechniony, jednakże nie może być zalecany. Daleko praktyczniejszym jest stosowanie ostatniego sposobu osuszania muru z pewną zmianą, a mianowicie, ze znacznem rozszerzeniem warstwy powietrza w kanałach, przyczem zamiast łączyć osłonę z murem fundamentu, należy murować oddzielnie ściankę osłaniającą takiej grubości, by mogła oprzeć się parciu ziemi. Ale i takie kanały, choć bardziej odpowiadają celowi, przedstawiają wiele niedogodności, gdyż tworzą zbiorniki, w których zatrzymuje się woda deszczowa i śnieg, a także rozmaitego rodzaju nieczystości gniące. Przytem ten sposób zabezpieczania murów od wilgoci jest zbyt kosztowny, bo wymaga grubych ścian osłaniających z wyprawą cementową, pokrytych asfaltem i t. p.

bo obniża wymagania kulturalne: pijaka nie razi brudna ani cuchnąca izba, alkoholik nie wzdraga się ukażać w pomiętym kapeluszu i rozdartem ubraniu, gdy jego trzeźwa żona starannie czyści i łata swoje odzienie, alkohol zdystansowanych przez życie godzi z losem, nieszczęśliwym daje chwile zapomnienia, rozwiązuje języki, otwiera serca i worki. Co jednak nad wszystko inne popularnym czyni alkohol, to obniżenie miary moralnej, jaką przykładamy do siebie, do bliższego i dalszego otoczenia, do stosunków panujących.

Te wszystkie właściwości alkoholu, które mu na tle współczesnego życia tak olbrzymią zapewniają popularność, to właśnie możność złudzy, iluzji, życiowego optymizmu. Wyliczałam je z godną uznania jak na abstynentkę sumiennością, bo nie chodzi mi o alkohol jako napój czy używkę, lecz o alkohol podniechęć, o ducha alkoholu i socjologiczną stronę alkoholizmu.

Podniecenie alkoholowe wyzwala od szarej, codziennej, monotonnej, a często nędznej lub wstrętnej rzeczywistości — odejmując je, musimy jednostce i społeczeństwu dać coś wzamian, musimy je wychować do życia bez alkoholu.

Wad powyższych nie ma następujący sposób osuszania murów za pomocą warstwy izolującej z rur drenowych.

Naokoło fundamentu kopie się z zewnątrz wążki rów do głębokości podłogi w piwnicy; w przekopie tym układa się z drenów poziomymi warstwami zwykłą, bez zaprawy, ściankę szerokości 10 cm w ten sposób, żeby oddzielne warstwy poziome tworzyły na całej długości ściany nieprzerwane kanały. Po ułożeniu kilku rzędów drenów od strony ziemi stawia się pionowo arkusz tektury smołcowej, który zasypuje się ziemią do wysokości ułożonej warstwy i tak postępuje się stopniowo, dopóki ścianki izolującej nie doprowadzi się do powierzchni ziemi. W zależności od głębokości podłogi w piwnicy na wysokość idą 2 lub 3 arkusze tektury, przyczem brzegi jednego arkusza zakłada się pod brzegi drugiego, w celu zupełnego zabezpieczenia od dostępu wilgoci. Wierzchni brzeg ostatniego arkusza zagina się na powierzchni wierzchniej warstwy drenów i prowadzi się na pewnej wysokości po powierzchni muru. W kątach i przy wystęпах dreny przycina się, lub zamienia odpowiedniami rurkami krótszemi. Jednocześnie ze ścianką drenową, w jej końcach muruje się niewielkie, ze ściankami grubości $\frac{1}{2}$ cegły, studzienki c, w które wchodzi końca wszystkich warstw drenów. Studzienki z wierzchu są zakryte, a u dołu łączą się z piwnicą za pomocą kanalików w murze fundamentu. Jeden z tych kanalików łączy się z piwnicą na wysokości podłogi i posiada kłapę, regulującą ciąg powietrza w drenach, oraz siatkę drucianą, broniącą dostępu do wnętrza drenów myszom, robakom i t. p. Drugi kanalik idzie pod podłogą piwnicy do kanału przewietrzającego, który odprowadza powietrze wilgotne z drenów, wywołując przez to ciągły przyływ do drenów powietrza z piwnicy i murów, co wpływa na osuszanie tych ostatnich. Ten ciąg powietrza ustaje dopiero przy jednakowej temperaturze powietrza w piwnicy i kanale przewietrzającym.

W porównaniu z osuszeniem za pomocą zwykłej ścianki kamiennej, wymurowanej w niewielkiej odległości od fundamentu, sposób osuszania za pomocą dre-

W pierwszym rzędzie stanie tu poprawa warunków bytu szerokich mas ludności. Wyższa ich oświata, uświadomienie o zgubnem działaniu wysokości na organizm, o strasznym wpływie jego na stosunki społeczne.

Lecz alkoholizm w pewnych sferach inteligentnych jest wynikiem moralnego kryzysu, jaki pokolenie nasze przechodzi. Wyobrazić sobie możemy dużo wyższy, prawie idealny na dziś poziom umysłowy ogółu, w którym ten ogół wobec upadku dawnych wierzeń, w braku ideału zapragnie oszołomienia, wyciągać będzie ręce po złudę, nawet w społeczeństwie opartem na najzdrowszym racjonalizmie.

Niewątpliwie potrzeba złudzeń, maleje z postępem, a szczególnie z rozpowszechnieniem się zamożności, kultury materialnej i moralnej. Im większy będzie dobrobyt ogółu, tem znośniejszym dzień powszedni, tem mniej upragnione i konieczne święto, nastrój od codziennego odmienny i uroczysty. Wykształcenie, dające umysłowi istotne podstawy naukowe, wzbogaci je treścią wewnętrzną, którą przy wszelkiej pracy umożliwi życie myśli i umysłu.

(Dokończenie nastąpi.)

nów trzeba uznać za lepszy ze względu na dobry ciąg powietrza w długich i wązkich drenach z gładkimi ściankami, gdy przeciwnie cegły wiążące ścianki z fundamentem w pierwszym sposobie, przeszkadzają prawidłowemu krążeniu powietrza. Od wilgoci zewnętrznej dreny są zabezpieczone arkuszami tektury; porowatość rurek na zasadzie włoskowatości ułatwia osuszanie, a stosunkowo duża powierzchnia drenów, sześciokrotnie przewyższająca powierzchnię zwykłego kanału, potęguje parowanie. Wreszcie jest jeszcze jeden wzgląd bardzo ważny, a mianowicie taniość samego wykonania, oraz oszczędność miejsca, potrzebnego na całe urządzenie. Gotowa ścianka z drenów z arkuszem izolacyjnym zajmuje szerokość nie większą niż 15 cm, przyczem szerokość przekopu nie przekracza 50 cm, a koszt urządzenia jest trzy razy mniejszy, niż koszt krytego kanału przewietrzającego.

Wynalazki i konkursy

Hartowanie żelaza.

Hartowanie żelaza na powierzchni stosuje się do przedmiotów kutych, które zachowując swą ciągliwość, muszą posiadać twardą powierzchnię. Sposób hartowania polega na wytworzeniu na żelazie miękkim warstwy nawęglonej w sposób identyczny z metodą cementowania, a następnie zahartowaniu tak wytworzonej warstwy. Do nawęglania należy przedmiot żelazny rozgrzać jednolicie, prawie do białości (około 1000° C) i w tym stanie przez dłuższy lub przez krótszy czas utrzymywać bez przystępu powietrza, do czego nadają się jedynie piece muflowe, o mufłach żelaznych, lanych, lub lepiej kutych, szczerlnie zamkniętych. Jako środek do nawęglania używany bywa węgiel kostny — niekiedy różne specjalne mieszaniny węgla, azotany lub cyaki — które jednak nie nadają się do głębszego nawęglania — według autora najlepsza jest zwęglona skóra. Materiał nawęglający suszy się, miele na miazgę proszek, usypuje w mufli na 40 cm. grubo, ubija, kładą na tej warstwie przedmioty przeznaczone do hartowania tak, aby się nie stykały, przysypuje węglem, ubija, na tem układa nową warstwę i t. d., aż do wierzchu, gdzie musi się znajdować warstwa węgla 35 cm. gruba. Mufłę zamkniętą nakrywą posmarowaną gliną, wstawia się do gorącego pieca, ogrzewa dalej do temperatury około 1000° C i utrzymuje w niej tak długo, jak tego głębokość nawęglania wymaga. Następnie wyjmie się mufłę z pieca i z całą zawartością pozostawia aż do ostygnięcia. Jeżeli mufła była dobrze nałożona i zamknięta, przedmioty wyjęte z niej mają barwę białą, lub lekko zaniebieszczoną, w przeciwnym wypadku mają odcień czerwony. Następnie poddaje się te przedmioty w piecu muflowym rozgrzaniu do 700° i nagle studzi w zimnej lub ciepłej wodzie, w oleju i t. p. stosownie do potrzeby; — jest to proces hartowania. Wydaje się rzeczą prostszą zamiast przedmioty nawęglone studzić, a następnie znowu rozgrzewać, wyjąć je po nawęglaniu z mufli i skoro ochłodną do 700° nagle wystudzić.

Byłoby to jednak zupełnie błędem, bo pomijając trudność jednolitego ostudzenia, materiał tak traktowany jest kruchy; — stal bowiem do 1000° rozgrzana, nabiera budowy gruboziarnistej i po nagłym ostudzeniu zachowuje ją, stając się kruchą, podczas gdy powolnie wystudzona staje się napowrót gruboziarnistą i rozgrzana ponownie tylko do 700° przy hartowaniu, nie zmienia swojej struktury.

Pouczenia i przepisy

Polewy ołowiane w garncarstwie.

Znanem jest szkodliwe oddziaływanie polewy ołowianej na organizm ludzki, osobliwie gdy pozostaje w polewie ołów wolny lub łatwo się w kwasach rozpuszczający. Takie ustosunkowywanie ilości ołowiu, by cały związał się z krzemionką w nierozpuszczalny krzemian ołowiu jest dla naszego garncarza — dla niskiego stopnia jego inteligencji — niedostępne. Obecnie ministerstwo spraw wewnętrznych postanowiło wydelegować do ważniejszych ośrodków przemysłu garncarskiego instruktorów, którzyby pouczali o szkodliwości pól ołowianych, a zalecali szkliwa bezołowiowe.

Uszczelnianie przewodów gazowych.

Uszczelnianie przewodów gazowych cementem dało w Ameryce doskonałe wyniki.

Rury uszczelniane cementem kontrolowano częściej, niż ołowiem i nie skonstatowano przepuszczenia. Niektóre miasta jak Moines, Houston, New-Orleans, Philadelphia, Pittsburg, Savannah i w. i. uszczelniają tylko cementem.

W Chicago w r. 1862 uszczelniono przewód w średnicy 40 cm. cementem, który do dziś dnia nie uległ zmianie i jest zawsze bardzo szczelnym. W innych miastach spotykamy również takie przewody leżące w ziemi 40 — 50 lat.

Zaprawa przyrządzona na sucho.

Zaprawa przyrządzona na sucho znajduje czem raz szersze zastosowanie w Anglii, Francji, a nade wszystko w Ameryce, a wygoda w transporcie i użyciu zapewniają jej czem raz większe wzięcie. W odpowiednio skonstruowanych przyrządach gasi się wypalone wapno na sucho, miele, qdsiewa, w końcu przyrządza zaprawę i w workach wysyła na miejsce budowy. Worki z zaprawą wynosi się lub wyciąga łatwo na piętro, na którym ma być użyta, wysypuje się do szafli i zarabia z potrzebną ilością wody. Kto porówna dotychczasowy sposób przygotowywania zaprawy z opisanym powyżej sposobem, dostrzeże łatwo wyższość tegoż pod względem wygody i ekonomii. Twierdzą, że z temi zaletami idzie w parze i trwałość

Zupełne zwiniecie handlu

jednej z największych firm, oraz połączona z tem

Wielka wyprzedaż

przeróżnych gatunków dywanów, portyer, firanek, stor, chodników, koców, kap na stoły i na łóżka i t. p. dała nam sposobność masowego nabycia tych towarów i sprzedajemy za bezcen jak długo zapas starczy. Kolosalny wybór konfekcji męskiej, bielizny męskiej i damskiej, płótna, szyfonów i td. Na prowincję wysyłamy bogato ilustrowane cenniki a godnym zaufania udzielamy chętnie kredytu.

Dom towarowy i eksportowy

„Jutrzenka“

we Lwowie, ul. Trzeciego Maja 15.

Głosy z kraju

Nowe tereny roponośne w Galicyi.

W odległości około 17 klm. od stacyi kolejowej Krechowice (linia kolejowa Stryj-Stanisławów) w okręgu politycznym Dolina znajduje się wioska podgórska Rypne, połączona ze stacyą kolejową, doskonale utrzymaną drogą powiatową.

Miejscowość ta była w bieżącym roku przedmiotem kilkakrotnych badań geologicznych w celach naftowych. Wypadły one nader korzystnie, co spowodowało zainteresowanie się terenami tej miejscowości a w ślad zatem gorączkowe nabywanie prawa naftowego.

Od dawnych czasów natrafiano w Rypnem na znaczne wycieki surowca naftowego, który i w dzisiejszych czasach w okolicy tej trwale występuje przeważnie w południowej części.

Zainteresował się tem Stanisław hr. Skarbek ówczesny właściciel Rypna polecił mieszkańcom wykopanie w odpowiednich miejscach kilku metrowych dołów, do których ciecz naftowa napływała. Następnie czynił próby oświetlania folwarku swego wydobytym wprost z ziemi surowcem w sąsiedniej wsi Duba. W owym czasie nieumiano przerabiać surowca tego na naftę, przeto nalana do kaganków surowica naftowa zawierająca w sobie wiele benzyny, wybuchła. Powstał ogień, który omal niezniszczył zabudowań folwarcznych, w obec czego, dalszych podobnych prób zaniechano. Surowiec naftowy zawiera w sporej ilości i tłuszcz, używali go mieszkańcy do smarowania obuwia i wózów a prócz tego w tych samych celach roznosili i rozwozili go w różne strony.

Niebawem powrócił z zagranicznej wędrowki twórca galicyjskiego przemysłu naftowego śp. Stanisław Szczepanowski, wskazywał miejsca obfitujące w surowiec naftowy, nie ominął i Rypna. Obejrzawszy i zbadawszy tamtejsze pokłady uznał tereny rypnieńskie pod względem naftowym jako pewne i wróżące dobrą przyszłość eksploatacyi.

Nieznano u nas w owym czasie jeszcze wiercenia t. zw. systemem kanadyjskim, próba wywiercenia szybu względnie osiągnięcia pożądanego rezultatu nieudała się. Oto wprawdzie natrafiono na ropę, ale nie umiano zamknąć wyżej znajdującą się wody, która zalewała pokłady naftonośne. Musiano wywiercony do głębi 120 mtr. szyb zupełnie zaniechać i dziś istnieje jedynie ślad po tym fakcie.

W czasie, kiedy to śp. Stanisław Szczepanowski sprowadził do Słobody rungórskiej celem ulepszenia techniki wiertniczej Kanajdyczków i Słoboda zaczęła wydawać czemraz to pomyślniejsze rezultaty, powstawały kopalnie w różnych miejscowościach jak grzyby po deszczu, przybył też do Rypna niejaki p. Blumenron a nabywszy od p. Dra Gryzieckiego kilka morgów terenu przystąpił z małym kapitałem do poszukiwań nafty. Wywiercił dwa szyby Nr. 2 i 3 sposobem maszynowym i pomimo że szyby owe zostały założone we warstwach sztorcowo ułożonych osią-

gnął pomyślne rezultaty. Jeden z tych szybów Nr. 2. jeszcze dziś jest ropodajnym.

Wywiercone szyby sprzedano później śp. St. Szczepanowskiemu i Perkinsowi a ci przystąpili natychmiast do eksploatacyi terenów rypnieńskich systemem kanadyjskim. Wierząc do głębokości od 180 do 230 mtr. zadawalnijac się jednak otworem 4" i 5" doprowadzili kopalnię do świetnych rezultatów, gdyż mieli przeszło 100 cysternową produkcję miesięcznie. Po spłaceniu śp. St. Szczepanowskiego, który zajął się wówczas innemi sprawami przemysłu naftowego i to prawie wyłącznie Schodnicą, sprzedano po pewnym czasie w pomyślnym rozwoju znajdującą się kopalnię w Rypnem firmie belgijskiej za kilka milionów franków z tem zastrzeżeniem, że p. Perkins obowiązany był do prowadzenia przez pewien czas nowo założonego przedsiębiorstwa samostnie bez żadnych dalszych wkładów.

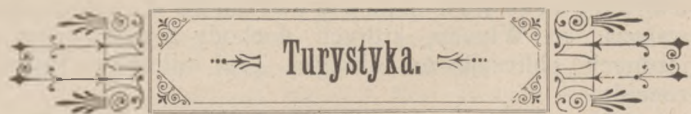
W czasie kiedy to sprawami nowo założonego Towarzystwa kierował p. Perkins, dochody bardzo się podniosły a akcje Towarzystwa znacznie poszły w górę.

Nagle odkryto w Schodnicy sławny szyb naftowy „Jakób” a jak zwykle w takich razach spowodowało to wielkie zainteresowanie dla terenów Schodnicy. Każdy spieszył do Schodnicy, i to było przyczyną zaniechania innych dobrych kopalń.

W Schodnicy skoncentrował się prawie cały przemysł naftowy, przez co nietylko inne kopalnie zaniedbano, ale nawet zupełnie zaniechano i pozostawiono swemu losowi. Towarzystwo belgijskie pozostające już pod kierownictwem innej osoby zwróciło całą swoją uwagę li tylko na Schodnicę, zaangażowało się znacznie na terena nowe w zupełności nieodkryte, powstrzymało zupełnie ruch wiertniczy w Rypnem i innych kopalniach wschodniej Galicyi, a po wywierceniu na obcych terenach wschodniej Galicyi, (jasielskie, dobromilskie, przemyskie,) kilkunastu suchych szybów do 750 mtr. głębokości popadło w konkurs.

W Rypnem nie zrobiono nic ponadto co pozostawił Perkins, zadawalnijac się jedynie pompowaniem już znajdującej się ropy. Gdy pojawił się Borysław, i gdzie obecnie ruch wiertniczy osiąga nadspodziewane rezultaty, jedni nie mogli a drudzy nie mieli czasu myśleć o nowych terenach po za Borysławiem.

(C. d. n.)

Krajowy związek turystyczny.

Pod tą nazwą powstało (z siedzibą w Krakowie) towarzystwo, mające na celu ściąganie podróżnych i obcych do naszego kraju i rozbudzenie w nim ruchu turystycznego przez ułatwianie i uprzyjemnianie podróży i pobytu przyjezdnym. Statuta Związku już została przez Namiestnictwo zatwierdzona i w najbliższym czasie będzie mogło towarzystwo przystąpić do ukonstytuowania się.

Pierwsze galic. Towarzystwo akc.

36

poleca
swoje zna-
komite
wyroby
jako to:

Wódki polskie, Rozolisy, Likiery, Starka litewska, Nalewki, Miłucha, Rummy. SPECYALY: Absynt, John Bull, Maraschino, Maraschino słodzone.

SKŁADY: Pasaż Hausmana, pl. Kapitulny 3., pl. Bernardyński 2

Rafineryi spirytusu

we Lwowie

87

Wieżę tę przyjmujemy z prawdziwym zadowoleniem i szczerem uznaniem dla inicjatorów. Związek taki należycie zorganizowany i łączący rozstrzelone dotąd w tym kierunku zabiegi w jedną wielką wspólną akcję według pewnego z góry ułożonego planu, musi rozwinąć i ożywić i u nas ruch turystyczny, a to tem łatwiej, iż nie brak nam po temu odpowiednich warunków. Rozwinięty na zachodzie ruch turystyczny ściga rok w rok tłumy turystów i zaludnia nimi miasta i miasteczka oddziałując pośrednio i na stosunki przemysłowo-ekonomiczne.

Kraj nasz, obfitujący w pierwszorzędnej piękności cuda przyrody i zabytki kultury i sztuki, niestety dotychczas zamało znanym jest obcym podróżnikom. Kraków, ta Norymberga polska, budząca podziw i zachwyt znawców i miłośników pamiątek i zabytków historycznych i sztuki, Krynica, Iwonicz, Rymanów, Rabka, Żegiestów, Truskawiec, Lubień rywalizujące co do piękności położenia swych nowoczesnych urządzeń, a przede wszystkim co do skuteczności swych wód z pierwszorzędnymi zakładami zagranicznymi, Zakopane z całym światem tatrzańskim i Morskiem Oku, Szczawnica i Krościenko z Pieninami, Jaremce, Tatarów i Wrochta przechodzące pod względem malowniczości pejzażu oczekiwania najbardziej wymagających alpinistów, Wieliczka jedyna czarującym urokiem swych kryształowych podziemi, oto skarby, z których możemy być dumni i których przed cudzymi powstydzic się nie potrzebujemy. Chodzi więc o to, by raz przecie usunąć niesłusznie krzywdzącą nas legendę o »Pół-Azyi« tak bardzo jeszcze niestety, za granicą rozpowszechnioną, chodzi o to, by z jednej strony przez energiczne reklamowanie naszych grodów, naszych miejsc klimatycznych i kąpielowych, naszych gór i jezior, oraz przez stosowną agitację zachęcić w większej mierze, niż to dotychczas miało miejsce do podróżowania po Galicji, z drugiej jednak strony postarać się o to, by to podróżowanie odbywać się mogło z temi wygodami, do jakich dzisiaj obcy turysta jest przywykły.

Do tego potrzebnem jest współdziałanie wszystkich czynników interesowanych, potrzebne poparcie szerszych warstw społeczeństwa świadomego pożyteczności i korzyści podobnych usiłowań. Jakimi zaś są te korzyści, jakie zyski ciągnie kraj z ruchu turystycznego, nad tem chyba zbytecznem byłoby dłużej się rozwodzić, wystarczy wskazać, że Szwajcaryja dzięki temu ruchowi z kraju pasterzy, stała się krajem najbogatszych przemysłowców, wystarczy wskazać na Włochy, których dochody z ruchu przejezdnych obliczają na okrągło 400 milionów lirów rocznie.

Ci wszyscy zatem, którym dobro kraju rzeczywiście leży na sercu, powinni przystąpić do powstającego Związku i propagując jego idee słowem i czynem, dążyć wszystkimi siłami do urzeczywistnienia dzieła, mającego tak wybitne znaczenie dla polepszenia bytu ekonomicznego kraju.

Wysokość wkładki dla osób fizycznych wynosi najmniej 10 kor. rocznie, zaś dla wszystkich członków (osób prawnych) najmniej kwotę 30 kor. rocznie.

Wszelkich objaśnień co do bliższych zadań Związku, oraz warunków przystąpienia udzieli Redakcja „Przemysłowca“.

W drugiej połowie czerwca b. r. odbędzie się pierwsze walne zgromadzenie członków Tow. turystycznego.

Już obecnie dyrekcje kolei państwowych czynią starania, dla ściągania turystów.

Prof. Dr. L. Couturat.

Powszechny język międzynarodowy.

(Ciąg dalszy).

O języku pomocniczym dla użycia w mowie i piśmie. W celu uniknięcia wszelkich nieporozumień zaznaczamy zaraz na wstępie, że tu nie chodzi wcale o jakąś mowę wszechświatową, któraby miała prędkiej lub później usunąć lub zastąpić narzecza czysto narodowe. Mamy tutaj tylko na myśli język międzynarodowy, pomocniczy, utworzony w celu porozumienia się w mowie i piśmie wszystkich ludów, mających każdy z osobna inne narzecze ojczyste. Byłby to więc język wspólny dla wszystkich narodów, którego musiałby uczyć się każdy obok swej mowy ojczystej, ażeby mógł łatwo porozumieć się ze wszystkimi narodami — słowem, byłby to język drugi dla wszystkich³⁾, gdy obok istniejące narzecza, służyłyby tylko dla porozumienia się osobników jednego plemienia albo narodu.

Sądzymy, że język międzynarodowy powinien się nadawać do mowy i pisma, tak, jak wszystkie nasze języki narodowe, powinien służyć zarówno do korespondencji, jak i do rozmowy. Oto np. zawiązałem stosunki piśmienne z uczonym cudzoziemcem; po pewnym czasie spotykamy się z nim na zjeździe lub gdzieindziej, otóż powinienem mógł z nim rozmawiać w tym samym języku, któregośmy używali, gdyśmy omawiali listownie dane naukowe kwestye. Nadto dodać tu muszę jeszcze jeden warunek bardzo naturalny, a do tego pożyteczniejszy, niżby się to na razie zdawać mogło. I tak: skoro się nauczy pisać i czytać biegle w języku międzynarodowym, należy też mógł nim mówić i rozumieć innych mówiących; wprawdzie mamy daleko mniej sposobności do mówienia niż pisanie, ale prawie cały trud umysłowy, włożony w naukę pisanie, byłby stracony dla nas, gdyby się okazała potrzeba nowej pracy nad mówieniem. Warunek tedy, który tu podałem, wyklucza każdy język, tak zwany ideograficzny, zbliżony np. do Chińskiego⁴⁾.

O rozprzestrzenieniu i zastosowaniu języka międzynarodowego. Język międzynarodowy ma służyć: 1. uczonym wszelkich kategorii, 2. przemysłowcom.

³⁾ „Langue bleue“. M. Leon Bollack.

⁴⁾ Chińczyk, Japończyk, Korejczyk, mogą się porozumiewać ze sobą piśmiennie, mogą rozumieć każdą książkę drukowaną, ale rozmawiać ze sobą nie mogą.

W. Primus i S. Jglicki

Lwów, ul. Jagiellońska 1. 12.

Materie na meble, portiere, firanki, story, dywany, chodniki. Meble do salonów, jadalń, sypialń i t. p.

Tapety.

Własna pracownia tapicerska.

słowcom i kupcom, 3. podróżnikom, turystom, hotelarzom, restauratorom, (się gając dalej, niż to autor uczynił, powiemy, że ma służyć wszystkim Rządowi i całej administracji państwowej, następnie służyć ma jako język dyplomatyczny wszechnarodowy).

Zakres wyznaczony dla języka międzynarodowego wydać się może za zbyt obszernym, a projekt jego rozprzestrzenienia zbyt śmiałym. Musimy raz na zawsze wyrzec się marzeń o języku wyłącznie naukowym, bo gdzie są przedewszystkiem granice dla nauki, a gdzie rozpoczyna się przemysł? Czy np. narzędzia fizyczne lub przetwory chemiczne miałyby nosić inne nazwy w świecie uczonym, a inne w handlu lub przemyśle? Przyłączywszy do języka naukowego wszystkie techniczne wyrazy, stanie się on tem samem mową handlową, kupiecką, a stąd i językiem potocznym.

Sami uczeni zresztą nie są jacyśmi istotami nadziemskimi, po za obrębem swej pracowni mają te same potrzeby praktycznego życia, co i zwykli śmiertelnicy, a w tych wypadkach język naukowy na nic im się nie przyda, musieliby się więc uczyć i języka potocznego. Nadto niedorzecznością byłoby czynić różnicę pomiędzy językiem naukowym a potocznym, jak gdyby w istocie rzeczy istniały jakieś dwa odrębne języki, gdy poza kilku specjalnymi wyrazami, przyjętymi tak, jak i w każdym innym zawodzie, mowa pozostaje w gruncie rzeczy tą samą, zarówno dla sklepikarza, jak i dla członka akademii naukowej, czego dowodem, że się wybornie rozumieją, gdy interes kupna lub sprzedaży mają na celu. Język międzynarodowy nie ma tedy być mową techniczną ani arystokratyczną, dostępną dla niewielu tylko, ale potoczną, codzienną, którąby można się było posługiwać zarówno w hotelach, na dworcach kolejowych, a także w stowarzyszeniach naukowych, w mowach tronowych, parlamentarnych, na zjazdach, kongresach, słowem język międzynarodowy winien mieć to samo zastosowanie i rozpowszechnienie, co i każdy z naszych języków narodowych.

(Ciąg dalszy nastąpi.)

Przemysł artystyczny

Sztuka w życiu dziecka.

Wielokrotnie już z rozmaitych stron odzywało się żądanie, aby w wychowaniu dziecka nie zaniedbywać sztuki. Jeżeli wśród ludzi przyszłej generacji chcemy mieć szerzycieli kultury artystycznej, tak potrzebnej dla podniesienia ogólnego poziomu kulturalnego mas ludowych, natenczas już zawczasu do życia dziecka wprowadzać należy sztukę. Potrzeba ta, która przed niedawnym czasem doszła do jasnej świadomości sfer pedagogicznych, wywołała już usiłowania w tym kierunku.

Lichtwark, kierownik tego ruchu, temi słowy określa zadanie szkoły, odnośnie do tej kwestyi: »Każdy opuszczający szkołę, winien

wedle swych zdolności, wynieść z niej łączność serdeczną z poezją i sztuką narodową. W sercu jego rozbudzoną niechaj będzie potrzeba bezpośredniej styczności z dziełami sztuki. Nie nasycenie, lecz wywołanie głodu jest zadaniem szkoły«.

Nie należy wytwarzać artystycznej fuszerki, lub dyletantyzmu, lecz tylko artystyczną wrażliwość. Pobudzić w duszy ludu silną żądzę czystych i szlachetnych rozkoszy, wytworzyć w duszy dziecka nowe, żywotne źródło radości, owej radości, od której drgają nieśmiertelne dźwięki słowa barw lub tonów, oto zadanie godne najlepszych usiłowań. Bezcelowem jednak jest, jeżeli dzieci robią gęsiego przed zbiorami po muzeach — lepiej, by same poszukały, co je pociąga. Często już przekonano się, że dzieci trafniej i dokładniej spostrzegają, niż niejeden nauczyciel, u którego nałogowe badanie stoi nieraz na przeszkodzie bezpośredniej obserwacji.

Nauczyciele już wielokrotnie zdumieni byli tą zdolnością bezpośredniego spostrzegania u dzieci i doszli do przekonania, iż u dorosłych zdolność ta, skutkiem braku ćwiczenia, dochodzi do zaniku. Sprawa ta ma zresztą korzyść praktyczną. Zbyt często słyszymy skargi, iż młodzież nowoczesna nie umie widzieć rzeczy takimi, jakimi są w istocie, co zwłaszcza w naukach przyrodniczych daje się we znaki. Słynny chirurg, profesor Albert, twierdził, iż najważniejszym i najtrudniejszym zadaniem dla medyka jest nauczyć się patrzeć, czego w gimnazyach wcale nie uczą. Jeżeli w duszy dziecka pobudzimy zawczasu zmysł artystyczny, naprowadzimy je tem samem na drogę dokładnego spostrzeżenia. Dzieci w ten sposób wychowane nie będą szły z zawiązanymi oczyma przez życie, lecz potrafią czerpać zeń liczne rozkosze.

Zmysł estetyczny należy tak samo budzić, pielęgnować i stopniowo wychowywać, jak inne władze duchowe. Dziecko nie uczy się czytania na Mickiewicza, nie zaczyna nauki rachunków od algebry, tak, jak odczucia sztuki, kształcenia smaku, nie można rozpoczynać od milońskiej Wenery lub sykstyńskiej Madonny. Elementarzem estetycznym musi być piękno, tkwiące w najbliższym otoczeniu, w czterech ścianach mieszkania, gdzie należy udzielić miejsca sztuce, choćby w skromnej mierze, pozwolić jej działać na wrażliwą duszę dziecięcą. Bez tych początków, bez tego praktycznego przygotowania, nic nie pomogą uczone wykłady historii sztuki, nic galerie obrazów, nic wszelka propaganda kultu piękna! Ogół poniesie w życie duszę wykarmioną od dzieciństwa widokiem nielogicznych form, nieharmonijnych barw i bezmyślnych kombinacji rzemieślniczą ręką powiązanych, prawdziwe piękne nie oddziałają nań nigdy w całej pełni.

Ogniskami, praktyczną szkołą w kwestyach smaku, są w pierwszym rzędzie muzea artystyczne i przemysłowe, skupiające w sobie umiejętnie dobrane i zestawione okazy artystycznego przemysłu. Na kontynent europejski przechodzą one z Albionu, szerzą się szybko jako potężna dźwignia podniesienia poziomu smaku.

WYRÓB KRAJOWY!

Na sezon wiosenny

ROBOTA RĘCZNA!

Najnowsze fasony obuwia dla Dam,
Panów i dzieci — poleca

Magazyn i pracown. obuwia własn. wyrobu
M. AMSTER, we Lwowie, ul. Jagiellońska I. 9.

Za trwałość materiału ręczę. 30
Ceny tańsze niż w składach zagranicznej tandety. Z prowincyi zużyty bućnik na miarę wystarczy.

Proszę o poparcie moich znakomitych
wyróbów obuwia. 18

Kronika techniczno-przemysłowa

Młyńskie kamienie (francuskie) kamienie szmigłowe, kamień sztuczny kwarcowy, wyrabia w kraju firma *Leopold Hermann* (Lwów — Grodecka 14 a).

O polskie szkoły górnicze. Katastrofa w kopalni w Courrières obudziła na czas krótki czujność władz górniczych. Stosy jednak rozporządzeń, okólników, wysyłanie inżynierów na miejsce katastrofy, zarządzanie rewizyj w kopalniach: wszystko to nie zdoła odwrócić nieszczęścia. Żadne, chociażby najmądrzejsze zarządzenia, nic nie pomogą, jeżeli nie zostaną zrozumiane dobrze i jeżeli nie znajdą wyszkolonych i umiejętności wykonawców wśród rzeszy górniczej.

Górnicy to dobrze rozumieją i dlatego widzi się wśród nich dążność do podniesienia ogólnego zawodowego wykształcenia.

Górnicy, zgromadzeni w Średniej Suchej, uchwalili żądanie założenia szkoły przygotowawczej i niższej szkoły górniczej w Karwinie z polskim językiem wykładowym.

Postępy organizacji zawodowych. Organizacje zawodowe w Austrii liczyły z końcem roku 1905 przeszło 323.000 członków, składających się z wszystkich narodowości, Austrię zamieszkujących. W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba członków wrosła o 71%. Na 100 dorosłych robotników, zatrudnionych w przemyśle, jest 14 zorganizowanych, a w poszczególnych miastach procent ten jest rozmaity, np. w Wiedniu 30, w Czechach 11 i t. d. Ogólne dochody wynosiły przeszło 4.600.000 K., a wydatki 3.800 K. Na koszt administracji wydano 8% dochodów, stan majątkowy wynosi 5.400.000 K. Ogromny jest rozwój prasy fachowej. Liczy ona: 40 niemieckich, 29 czeskich, 5 polskich organów, 1 włoski — ogólny; nakład miesięczny wynosi 351.930 egzemplarzy.

Z biura patentowego J. Fischera we Wiedniu donoszą nam, że p. Władysławowi Włodarczykowi w Borysławiu udzielono patentu na żóraw wiertniczy dla głębokich wierceń.

„Podręcznik techniki wiertniczej“. Nakładem firmy K. i S. Löwenthal w Berlinie wyszedł obecnie w nowym wydaniu II. tom „Podręcznika techniki wiertniczej“ tajnego radcy górniczego Th. Tackelburga. I. tom traktuje o systemie płuczkowym, a nowe wydanie obejmuje najnowsze wynalazki i ulepszenia na tem polu i dokładny opis wszystkich dotąd znanych systemów płuczkowych i szyboudarowych. Dzieło zdobią liczne ilustracje w tekście i 15 tablic litografowanych.

Opalanie ropy. Wedle doniesienia gazety „Oil, Paint and Drug Reporter, spotrzebowuje Towarzystwo kolei żelaznych „Mexican Central Railroad“ obecnie około 50.000 baryłek ropy opałowej miesięcznie. Ropy na ten cel dostarczają nowe tereny naftowe około Ebano w prowincji Samaulipas, na południe od Rio Grande. Skoro wszystkie lokomotywy wspomnianego Towarzystwa zostaną przerobione na opalanie ropą, powiększy się zapotrzebowanie ropy opałowej, conajmniej pięciokrotnie.

Zagórz. Akcyjna S-ka „Schodnica“ dostała przed kilku tygodniami na n-rze 5-tym w 400 m. przeszło 2 wagony ropy; wydajność do dzisiaj się nie zmniejsza.

szyla. Nowy szyb t. j. n-r. 4. montują i wkrótce mają rozpocząć wiercenie.

Kopalnia „Dobra Nadzieja“, (przedsiębiorca p. Bitmar), leżąca u stóp starej kopalni w Zagórz, dostała w szybie n-r I. w 425 m. 2 wagony ropy dziennie; szyb II. budują.

Powódź nad morzem Północnem. Na całym wybrzeżu morza Północnego szerzyła się w poniedziałek podczas przypływu wielka nawałnica, która prawie we wszystkich miastach portowych Niemiec, Holandyi i Belgii spowodowała straty, dochodzące do miliardów. W Cuxhaven morze zalało całe wybrzeże, które przedstawia obraz zupełnego spustoszenia. Rozszalały żywioł pozrywał tamy, fale wtargnęły do hotelu „Continental“, oraz kilku gmachów rządowych i podmyły fundamenty. Bruk na ulicach powyrywany. Woda stała narazie na pół metra wysoko. Od wyspy Helgoland oderwały bałwany całą część wybrzeża i uszkodziły pawilon kuracyjny. Pod Wilhelms-haven zerwał się prowizoryczny dworzec kolejowy. W Hamburgu wszystkie piwnice stanęły pod wodą. W Rotterdamie jedynym środkiem lokomocyi stały się łodzie. W magazynach towarowych straty skutkiem powodzi olbrzymie. We Vlissingen 30 dzieci musiało nocować w szkole, zewsząd wodą zalanej. W Antwerpii woda stanęła w domach nad wybrzeżem morskim na wysokości 60 ctm. i uniosła wszystkie zapasy zboża, leżące w porcie. Rozpuściły się też w wodzie miliony cetnarów cukru. Fale przerwały mur portowy i zalały część miasta.

Rozmiar kapitałów przemysłu amerykańskiego jest tak kolosalny, że trudno uwierzyć możliwości takiej kumulacji. Podajemy kilka danych, dotyczących tych stosunków. Przegląd towarzystw akcyjnych za rok 1905 wylicza nie mniej, jak 17 towarzystw, posiadających kapitał zakładowy większy od 23 milionów dolarów. Nazwy tych towarzystw są następujące: Amalgamated 155 mil. dol.; Amer. Smetling and Refin. 100 mil.; Amer. Smelters 47 mil.; Anaconda Copper Co 30 mil.; Copper Ranged Cons. 38,5 mil.; Federal Smetling 30; United Copper 50 mil.; Allis Chalmers 25 mil.; Caubria Steel 25 mil.; General Chemical 50 mil.; Pensylwania Steel 25 mil.; Pittsburg Coal 32 mil.; Standard Oil 100 mil.; U. S. Stoct Corp. 91 mil.; Wirginia-Carolina Chemical 58 mil. dolarów. Prócz powyższych jest jeszcze 18 towarzystw, posiadających 10 do 25 milionów dolarów.

Nowy metal wprowadzono w Anglii na rynek zbytu pod nazwą „Victor“. Nadaje on się do odlewów w piasku, a nadaje się do użytku specjalnie przy budowie okrętów, z powodu ogromnej odporności na wpływy wody morskiej. Barwą przypomina nowe srebro i składa się z 50% miedzi; z 35% cynku, 15% niklu i małego dodatku glinu i żelaza. Znaczna zawartość cynku stanowi istotę jego taniej produkcji. Przy fabrykacji szczególną uwagę należy zwracać na domieszkę glinu, który w zawiłej ilości powoduje kruchość stopu. Używa się go w ilości 50 gramów na 1 kg. metalu. Przy fabrykacji stapia się najprzód miedź z niklem z dodaniem boraksu, poczem dopiero glin i cynk. Odlewa się go w sztabach, gdyż walcowany z blachy jest za twardy. (Vulkan).

OGŁOSZENIA.**Doświadczony i energiczny kierownik**

zdolny kupiec, kalkulator i projektodawca, obecnie zajęty jako **dyrektor fabryki dachówek w kraju**, poszukuje odpowiedniej posady. Łaskawe oferty dla X. Y. Z. przyjmie Administracja „Przemysłowca“, Lwów, ulica Akademicka 1. 26.

KOPALNIA NAFTY

dostarczająca rocznie

zwyż 100 cystern ropy

z obszernym terenem naftowym i wszelkimi narzędziami (6 lokomobil)

jest do wydzierżawienia.

Rysownik

potrzebny do biura technicznego, do całodziennego zajęcia. Oferty pod „Rysownik“ do redakcji „Przemysłowca“.

Fizykalno-dyeteretyczna lecznica

Dr. Tarnawskiego w Kossowie

za Kołomyją stacya kolejowa Zabłotów

otwarta do końca października.

39

Karol Hornung

Lwów, Szpitalna 40.

Telefon nr. 353.

Parowa fabryka stolarska

wykonuje roboty budowlane, posadzkowe, urządzenia kościelne i szkolne, tak w miejscu jak i na prowincję po umiarkowanych cenach.

14

65

OŁÓWKI KRAJOWE

Dostać

można

wszędzie.

Towarzystwa akcyjnego **St. Majewski i Syn**

65/4

Główne zastępstwo na Galicję w kraj. Związku Przemysłowym: Lwów, Chorażczyzna 17.

Towarzystwo akcyjne dla handlu i transportu

(J. B. Schmarda, Rotter & Perschitz)

Filia we Lwowie ul. Trzeciego Maja 1. 11.

pod protektoratem

LIGI POMOCY PRZEMYSŁOWEJ I KRAJOWEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWEGO.

Pośredniczy w eksporcie krajowych produktów i wyrobów przemysłowych.

Utrzymuje ruch zbiorowych ładunków z Wiednia, Budapesztu, Tryestu i t. p.

Na żądanie oferty i bliższe wskazówki.

Wyroby tkackie

Tkalni płócien i Składu wysyłkowego

M. MIESOWICZA

w Korczynie obok Krosna.

Odnaczone na wystawach krajowych najwyższymi nagrodami **wyroby tkackie** z najlepszego przędziwa, jakote: Płótna białe krośniaki i weby zwykłej prześcieradłowej szerokości, Dymy, Dreliżki, Ręczniki, Chusteczki do nosa, Ścierki, Obrusy, Serwety, Barchany, Flanele, Szewioty, Płócienna, kolorowe na fartuszki, sukienki, bluzki i t. p. poleca po cenach umiarkowanych.

Na żądanie wysyła się cennik i próbki opłatnie

Wyroby dyetetyczne nadzwyczajna oszczędność i dogodność w każdym gospodarstwie poleca

Pierwsza Fabryka krajowa wyrobów dyetetycznych

M. Zaccaille, Wola Duchacka, p. Podgórze

Gotowe ciasto do pieczenia (daje pieczywa na 8 osób czekoladowe, korzenne, paczka — angielskie, zdrowia, paczka 75 h. — „Leguminy pudding“ (dla 6 osób) różne owocowe smaki, po 20 h., czekoladowe po 30 h. „Proszek drożdżowy“ po 10 h. — „Cukier waniliowy“ po 14 h. — „Wanilinowy proszek do sosów“ po 12 h.

Do nabycia we wszystkich sklepach spożywczych, jeśli brak, odnieść się wprost do fabryki. Wysyłka odwrotnie.

Marcin PRUGAR i syn

PAROWA FABRYKA WYROBÓW
STOLARSKICH I PARKIETÓW

Lwów, Supińskiego I. 5. Telefon Nr. 563

poleca: wszelkie w zakres stolarstwa wchodzące wyroby po cenach najniższych.

Zamówienia tak ze Lwowa jak i prowincyi skutecznie się w jak najrychlejszym terminie.

Własne biuro rysunkowe.

Kosztorysy wszelkie i przedmiary bezpłatnie.

Goleszowska fabryka

Najlepsze polecenia na żądanie do usług

cementu portlandzkiego

G o l e s z ó w

(stacya kolei, poczta i telegraf na miejscu).

Roczna produkcya 1,200.000 — 1,500.000 etn. metr. portland-cementu.

Zawsze jednolajny — pierwszej jakości — najprzedniejszej miakkości.

132 Przewyższa znacznie przepisy normowane przez Stow. austriackich inżynierów i architektów.

SPECYALNOŚĆ: cement do wyrobu posadzek i kamienia sztucznego rur i dachówek cementowych.

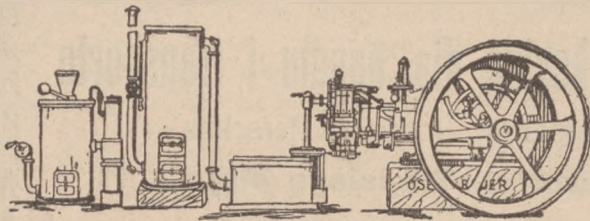
Roman-cement
Wapno skaliste

Skład motorów wybuchowych

URZĄDZEŃ MŁYNÓW I FABRYK

Leon Keller, Lwów, Grodecka 35.

Kosztorysy i plany na żądanie.

Założona w r. 1884.

Pierwsza krajowa fabryka wyrobów koszykarskich

A. Koniewicz,

Lwów, ul. Batorego I. 12.

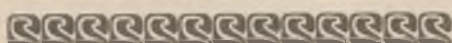
Zaszczytnie odznaczona na wszystkich wystawach krajowych.

Wielkie magazyny, sprzedaż hurtowna i drobiazgowa.

CENY TANIE.

Na składzie zabawki wyrobu krajowego, meble bambusowe, wózki dziecinne i t. p.

Artyst. zakład rytowniczy MAKSA GLASERMANA

23 Lwów, ul. Sykstuska I. 17

wykonuje gustownie i tanio:

stampilie kauczukowe
i metalowe, tablice i na-
pisy z metalu lane i mo-
siężne grawirowane,
numeratory i stemple
datowe, marki pieczęt-
kowe, odznaki dla stra-
ży, obcegi do plomb
i t. p.

14 Kosztorysy bezpłatnie. 65

Pierwszy krajowy
zakład artystyczny
ELEKTRYCZNE
URZĄDZONY

M. HEGEDÜS
LWÓW
ul. Kopernika 8
WYKONUJE
ARTYSTYCZNIE:
KUSZE DRUKARSKIE
WSZELKIEGO RODZAJU
DLA ILUSTRACJI KSIĄŻEK
DZIENNIKÓW CZASOPISM
ANONSÓW CENNIKÓW I T.

FOTOCYNOGRAFIA
AUTOTYPIA
CHROMOTYPIA
FOTOLITOGRAFIA
ŚWIATŁODRUK

SECESSION
LWÓW
ul. Kopernika 8.
POWIĘKSZENIA DO NATURALNEJ WIELKOŚCI PO NAJNIŻSZYCH CENACH
KUSZE PRZECHOWUJĄ SIĘ NAŚLADOWNICTWO ZASTRZEŻONE.

Pracownia rusznikarska SZADKOWSKI i KOPCZYŃSKI

we LWOWIE, pl. Bernardyński I. 3

poleca

BROŃ MYŚLIWSKĄ

własnego wyrobu
dokładnie uregulowaną i wy-
próbowaną.

Wszelkie reperacje z prowincyi
uskutecznia się natychmiast.

Patenty

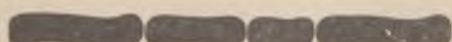
na WYNAŁAZKI WYJEDNYWA

inż. St. Dzbański

Wiedeń, Lindengasse Nr. 2.

Międzynarodowe biuro
patentowe.

65

Patenty

na wynalazki, ochronę modeli, ma-
rek fabr. i t. d. wyjednywa czynne
od r. 1882

BIURO PATENTOWE

**Włodarkiewicz
& Sieklucki - -**

Warszawa, Włodzimierska 16.

Własne warsztaty mechaniczne.
Stały Reprezen. w Petersburgu.

Wynalazki Biuro same nabywa lub
pośredniczy w ich eksploatacyi.

65

PRZED ŚLUBEM.

MATKA: Pamiętaj moje dziecko, żeś mężowie
winna jest posuszeństwo.

CÓRKA: Mamusiu, ja mu już przed ślubem byłam
posłuszną.

Oleje cylindrowe
i Maszynowe
w najlepszych jakościach

poleca

Fabryka nafty Fibicha i Stawiarskiego

30 **KROSNO.** 81

„Architekt“

miesięcznik poświęcony ar-
chitekturze, budownictwu
i przemysłowi artysty-
cznemu

wychodzi w Krakowie raz na
miesiąc, w zeszytach ozdo-
bionych licznymi ilustracyami
i tablicami rysunkowymi.

Przedpłata rocznie 20 K, 10 rb.,
20 m., lub 30 fr. — Pojedyn-
czy zeszyt 2 K, 1 rb., 2 m.,
lub 3 fr.

Dla członków polskich To-
warzystw technicznych o
20% taniej.

Kraków, ul. Zgoda 1.

Impregnowane

płótna nieprzemakalne

(wańtuchy — Wasserdicht)

na płachty nieprzemakalne z uszyciem i okuciem
po 2 kor. za 1 m² poleca

I. galicyjska fabryka worków i płócien impregnowanych

Jan Bleniek w Dębicy.

14

MASARNIA

32

Franciszka Jchniowskiego

we Lwowie ul. Batorego 4.

poleca szynki uznane ogólnie za najlepsze w smaku
oraz wszelkie inne wędliny, niezrównanej dobroci
również wielki zapas smalcu i słoniny.

85

Upraszamy uprzejmie o powoływanie się przy zamówieniach na ogłoszenia „Przemysłowca“.

Spółka kredytowa budowniczych

stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką
we Lwowie ul. Hetmańska 1. 12. p. 1.

Dostarcza swoim członkom wszelkich materiałów budowlanych wagonowo i w różnych ilościach jako to: Wapno, cegłę, cement, gips, wapno hydr., drzewo budulcowe, żelazo, blachę, piece kailowe, cegłę i glinę ogniotrwałą, płytki kamionkowe, cementowe wyroby, asfaltowe wyroby, kamień tarnopolski, trembowelski, polański i demiański, patent. drzwiczki kominowe i wentylacje, powielacze ciepła do pieców oszczędzające 50% paliwa, płyty słomiane i gipsowe, posadzki deszczułkowe i ksyolitowe nieprzemakalne i t. d. Udziela kredytów na weksle, skrypta dłużne, hipoteki, cesye i t. d. składa za swych członków kaucyje budowlane. Przyjmuje wkładki oszczędności na 4 1/2 %.

Od udziałów płaci dywidendę; dotychczas płaciła zawsze 5%. Z czystych zysków tworzy fundusz zaopatrzenia dla wdów i sierót po członkach. Statuty, wszelkie ceny i wyjaśnienia udziela zawsze najchętniej

Zarząd.

Rządowo

uprawniona

Fabryka wód mineralnych

sztucznych i specjalnie leczniczych

37

pod firmą

14

K. Rząca i Chmurski

w Krakowie, ul. św. Gertrudy 4.

wyrabia pod kontrolą Komisji przemysłowej Tow. lek.
Krak. polecone przez toż Towarz.

Wody mineralne

odpowiadające składem chemicznym wodom: Bilińskiej, Gieshüblerskiej, Selterskiej, Vichy, Marienbadzkiej, Hamburg, Kissingen tudzież

specjalnie lecznicze

jak: litową, bromową, jodową, żelazistą, kwaśną, oraz wody lecznicze normalne z przepisu prof. Jaworskiego.

Sprzedaż cząstkowa w aptekach i drogueryach.

Cenniki na żądanie franco.

Główny skład

65

we Lwowie w aptecce J. Wiewiórskiego

ul. Halicka 5.

31

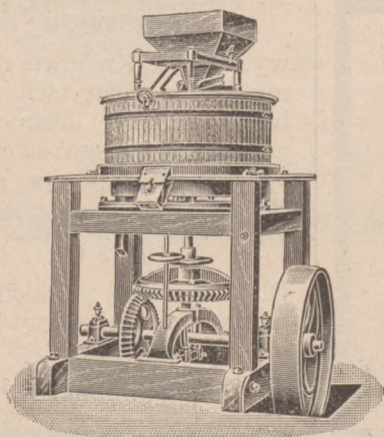
Młyny

poruszane motorami wodnymi, parowymi i ssąco gazowymi

urządza fabryka maszyn

J. SZAYNOK

w Rzeszowie.

Dom wysyłkowy

Nowości Apollo

Zygmunt Urich — Lwów

wysyła na żądanie swoje bogato ilustrowane cenniki, najnowszych patentowanych artykułów, ważnych i niezbędnych dla P. T. kupców, przemysłowców, urzędników, oficerów, lekarzy, inżynierów, leśniczych, turystów, żandarmów, straży skarbowej, gospodyń, restauratorów, hotelarzy, dworów, gorzelni, browarów i t. d.

Maszynista

(Lokomotivführer)

poszukuje posady, obznajomiony ze wszelkimi konstrukcjami maszyn tak parowych i bieżynowych i jakoteż dla kolejek lasowych.

Łaskawe zgłoszenia Biuro dzienników A. Kulman, Stanisławów II.

Nr. telefonu 157, 179. 14.

Zakład gazowy miejski

we Lwowie — dostarcza

Maż pogazową (ter)

wypróbowany środek do ochrony drzewnych materiałów budowl. przeciw gniciu.

Podgórze-Bonarka

(pod Krakowem).

FABRYKA PORTLAND CEMENTU

Bernard Liban i Spka

14 poleca swój produkt najprzedniejszej jakości.

65

WODOCIĄGI

dla miast, miasteczek, gmachów publicznych

projektuje i wykonuje firma

August Löw i Sp.

LWÓW, ul. Kołłątaja 1. 6.

Adres telegramów: „KALORYA“ — LWÓW.

Ogrzewanie centralne

wszelkich systemów

Łaźnie, łazienki, pralnie, suszarnie, wszelkie urządzenia mechaniczne. Poszukiwanie i uchwycenie źródeł, wiercenie studzien, ustawianie pomp. Instalacje domowe z łazienkami i klozetami.

Generalne zastępstwo dla Galicyi i Bukowiny patentów. Łazienek szafkowych „The Elkay Syndicate“ w Londynie. (w)

Krajowy Związek Przemysłowy

AGENCYA HANDLOWA WYDZIAŁU KRAJOWEGO

we Lwowie, ulica Chorążczyzny 1. 17.

Przyjmuje zastępstwa fabryk krajowych i utrzymuje agencję handlową. Pośredniczy w eksporcie wszystkich kraj. produktów.

UTRZYMUJE BAZARY KRAJOWE:

we Lwowie, Hotel Georgea, — w Krakowie, Rynek główny 1. 20, w Nowym Sączu, ul. Krakowska 1. 7. — w Przemyśle, ul. Franciszkańska

które polecają

sukna, prona, dreličky, barekany, makaty, kilimy, wyroby koszykarskie, zabawki i wogóle wyroby krajowego przem. tak fabrycznego jak i domowego.

Informuje w kwestyach rodzimego wytwórstwa i handlu.

65

JÓZEF GORECKI

Fabryka siatek, mebli, konstrukcyi żelaznych i wyrobów ornam. kutyh

W KRAKOWIE,

ul. św. Wawrzyńca 1. 26. — Telefon Nr. 277.

Magazyn: ul. Starowiślna 1. 44 (parter).

wykonuje wszelkie roboty ornamentalne, kute, konstrukcyjne budowlane i plecionki z drutu, drutowe kraty do ogrodzenia ogrodów, lasów, podworców, zwierzyńców itp. siatki do przesypywania piasku i ochronne do okien, Łóżka żelazne zwykłe i angielskie z materacami sprężynowymi oraz wkłady sprężynowe do łóżek drewnianych. — Drut kołczasty i »Wzdętochrony« do ratowania koniczyną wzdętego bydła. — Ceny przystępne kosztorysowe. — Termin ściśle zachowany. — Cenniki na żądanie darmo i oplat.

Adres telegramów:
JÓZEF GORECKI - KRAKÓW.

Architekci

J. SOSNOWSKI & A. ZACHARIEWICZ

krajowe przedsiębiorstwo robót betonowo-żelaznych konstruujące ogniotrwałe, żelazno-betonowe - - - -

(BÉTONS ARMÉS)

Systemu Hennebique.

EXPOSITION UNIVERSELE 1900.

GRAND PRIX

Wystawa Jubileuszowa we

Lwowie 1902

zaszczytne uznanie.

STROPY, MOSTY, TUNELE, FUNDAMENTA, KANALIZACYE, ZBIORNIKI, FABRYKI, MŁYNY, PILOTY BETONOWE i t. p.

Wstępne projekta i przedmiary bezpłatnie.

Lwów, ul. Na Błonie 3.

FILIA

Kraków, ul. Szpitalna 17.

Telefon 470.

65

Upraszamy uprzejmie o powoływanie się przy zamówieniach na ogłoszenia „Przemysłowca”.

WODOCIĄGI

16

dla miast, gmin, folwarków, fabryk, ogrodów, gmachów publicznych, domów prywatnych i t. d.

Poszukiwanie i uchwycenie źródeł. Wiercenie studzien. Ustawianie pomp. Instalacje domowe z klozetami, łazienkami itd.

projektują i wykonują:

Inż. Leonard Nitsch i Ska, Kraków, ul. Kolejowa l. 18.

Najlepsze referencje z dotychczas wykonanych robót. — Kosztorysy bezpłatnie.

65

Centralne

14

Ogrzewanie

wszelkich systemów

i WENTYLACYE

Łaznie, Mechaniczne pralnie, suszarnie i t. d.

Po tym
szyldzie
poznaje się
sklepy

w których
sprzedaje się
Singera
maszyny do
szycia

Singer Co. Tow. Akc. maszyny do szycia

Lwów, Sykstuska 6. filia Grodecka 30.

PATENTAMIT
DESCH. PATENTED
BREVETÉ

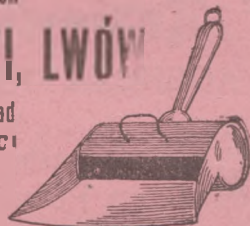
Praktyczne patentowane nowości

w każdym postępowym domu do codziennego użytku niezbędnie potrzebne, również na prezenty odpowiednie, poleca po bardzo niskich cenach

J. F. KLECZYŃSKI, LWÓW

Pierwsza w kraju agencja handlowa i hurtowny skład
**PATENTOWANYCH NOWOŚCI
GALANTERYJNYCH**

Na żądanie ilustrowane prospekty odwrotnie.

Wązkotorowe koleje

polne, leśne i do celów
przemysłowych

buduje i dostarcza

firma

E. GIEŁDZINSKI

Lwów, Jagiellońska 3.

BLASK

KRAJOWA FABRYKA CZERNIDŁA
i SMARÓW inż. WŁADYSŁAWA
BIECHOŃSKIEGO w JASLE poleca:

Waseline żółtą i czarną naturalną

najlepszy środek do czyszczenia i konserwowania skór, uprząży, metali etc., w puszkach blaszanych po 1 i 5 kg., w beczkach po 25, 50, 100 i 200 kg.

Tłuszcz Tovoot

Jedyny stały smar do maszyn po raz pierwszy w kraju wyrabiany, przewyższający swoją smarnością i wydajnością wszelkie podobne wyroby zagraniczne. W puszkach blaszanych 5 kg. W beczkach po 25, 50, 100 i 200 kg.

Wyłączne zastępstwo: K. Medveczky Biuro handlowo-komisowe, Lwów, Trzeciego Maja 11.

Filie i składy: Borysław i Zagórz.

HENRYK EBER

Lwów, plac Smolki l. 3.

Skład materiałów budowlanych

jakoto: Portland-cementu, wapna palonego i hydraulicznego, gipsu, smoły, karbolineum, rur betonowych i kamionkowych, posadzek cementowych i szteingutowych, oraz wszelkich innych materiałów budowlanych.

Nowość! Podłogi ksenon asbestowe bez fug. — Canniki i wzory gratis.

Przedsiębiorstwo techniczne

dla urządzeń wodociągów, kanalizacji, pokryć dachów dachówką, papą i łupkiem, dla wszelkich robót betonowych i asfaltowych, dla układania posadzek i wykładania ścian płytkami porcelanowymi itd.

Skład maszyn do szycia, rowerów, gramofonów oraz zegarków złotych, srebrnych i towarów jubilerskich. **Józef Becher w Stryju.**